

“Trablusgarp ve Bingazi Havalisi Mevaki-i Harbiyyesi İane Defteri”ne Göre
TRABLUSGARP SAVAŞI İÇİN TRABZON’DAN TOPLANAN YARDIMLAR

*Melek ÖKSÜZ**

ÖZ

Bu çalışma, 1912 tarihli İane Defteri’ne göre, Trablusgarp Savaşı (1911-1912) için Trabzon’dan toplanan yardımların değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Burada Trabzon merkezden bireysel ve kurumsal olarak yapılan yardımlar yer almaktadır. Şehrin ileri gelenleri tarafından oluşturulan komisyon aracılığı ile toplanan yardımlara, Müslim-Gayrimüslim ayrımı gözetilmeksizin çeşitli kurum ve kuruluşlar, esnaf grupları ve mahalle sakinleri katılmışlardır. Bu yönüyle yapılan yardımlar, bir yandan Trabzon halkının elindeki kıt imkânlarla rağmen millî meselelerdeki hassasiyetini ve fedakârlığını ortaya koyarken, diğer yandan 20.yüzyıl başlarında Trabzon’un sosyo- ekonomik durumunun analiz edilmesine yardımcı olacak ipuçları vermektedir.

Anahtar Sözcükler: İane defteri, Trabzon, Trablusgarp, Yardım

**SUBSIDIES RAISED IN TRABZON FOR THE TURCO-ITALIAN
WAR ACCORDING TO THE SUBSIDY RECORDS OF
BATTLEFIELDS OF TRIPOLI AND BENGHAZI**

ABSTRACT

The present study is about the evaluation of subsidies raised in Trabzon for the Turco-Italian War (1911-1912) according to the Subsidy Records. The study reveals that the aforementioned subsidies were collected both individually and institutionally at the city Centre of Trabzon. These subsidies, raised by a committee of the city notables, came from not only Muslims, but also non-Muslims including various institutions, craftsmen and community dwellers. These subsidies do not only indicate social solidarity and the awareness of Trabzon community to national issues, but also provide data that can be considered in the analysis of Trabzon’s socio-economic status in the early 20th century.

Keywords: Subsidies Records, Trabzon, Tripoli, Subsidy

* Doç. Dr., KTÜ Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, TRABZON.

Giriş

1911 yılında İtalya'nın, Osmanlı Devleti'nin bir vilayeti olan Trablusgarp'ı işgali ile başlayan savaş, kısa zamanda geniş bir alana yayılmıştı. İtalyanlar bölgedeki güçlü direnişten dolayı sahilden içerilere giremeyince Osmanlı Devleti'ni barışa zorlamak amacıyla bir yandan Kızıldeniz'de saldırı faaliyetlerinde bulunmuşlar, öte yandan Rodos ve Oniki Adayı işgal ederek Çanakkale'yi topa tutmuşlardı.¹ İtalya'nın bu tutumu pek çok ülke tarafından tepkiyle karşılanmıştı. O günlerde yazılan bazı eserlerde Trablusgarp için neler yapılabileceği tartışılırken² özellikle Müslüman ülkeler maddi manevi her türlü yardım için harekete geçmişlerdir.³ Aynı hassasiyet elbette ülke içinde de fazlasıyla kendini göstermiştir. Nitekim İtalya, ülke genelinde gazeteler aracılığı ile protesto edilerek çeşitli mitingler düzenlenmiştir.⁴ Bu doğrultuda Türk milleti hiçbir fedakârlıktan kaçınmamış ve kendi imkânları ile de olsa Trablusgarp için adeta seferber olmuştur. Keza savaşın ilk günlerinden itibaren İtalyanlara karşı yürütülecek mücadeleye katılmak için Mustafa Kemal ve Enver Bey başta olmak üzere birçok gönüllü Türk subayı Mısır ve Tunus üzerinden Trablusgarp'a gitmiştir.⁵ Onlar bölgedeki yerli kuvvetleri örgütlemek suretiyle direnişe katkı sağlamışlardır. Öte yandan Hilal-i Ahmer Cemiyeti de bölgeye sağlık ekibi göndermek

¹ Trablusgarp savaşı için bkz. Yusuf Hikmet Bayur, *Türk İnkılabı Tarihi*, C:I, Ks: II, Ankara 1991; Fahir Armaoğlu, *19. Yüz Yıl Siyasi Tarihi (1789-1914)*, Ankara 1997; İlhan F. Akın, *Siyasi Tarih 1870-1914*, Ankara 1983; Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, C:IX, Ankara 1996; Timothy W.Childs, *Trablusgarp Savaşı ve Türk-İtalyan Diplomatik İlişkileri (1911-1912)*, Çev. Deniz Berktaş, İstanbul 2008; İsrail Kurtcephe, *Türk-İtalyan ilişkileri (1911-1916)*, Ankara 1995; Hale Şıvgın, *Trablusgarp Savaşı ve 1911-1912 Türk İtalyan İlişkileri*, Ankara 2006.

² Avanzâde M. Süleyman, *Trablusgarp, Devlet-i Aliyye- İtalya Vekayi-i Harbiyesi*, İstanbul 1327, s.57-58.

³ Hasan Taner Kerimoğlu, "Trablusgarp ve Balkan Savaşlarında Hint Müslümanlarının Osmanlı Devleti'ne Yaptıkları Yardımlar", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, C:XII, Sayı:2, (Kış 2012), s.161-181; Serdal Soylyuer, "Balkan Savaşları Sırasında Hint Müslümanlarının Osmanlı Devleti'ne Yardım Kampanyalarının Osmanlı Basınına Yansımaları", *Şarkiyat Mecmuası*, Sayı:13, (2008), s.91-118; Genç Osman Geçer, "Bosna-Hersek'ten Hilal-i Ahmer'e Maddi Yardımlar: Misbah Mecmuası Örneği (1912-1914)", *TÜBAR*, C:XXXI, (Bahar 2012), s.99-110.

⁴ Trabzon örneği için bkz.Melek Öksüz, "Trabzon'da Meşveret Gazetesine Göre Trablusgarp Savaşı'nın Trabzon'daki Yansımaları", *Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, Sayı:14, (Bahar 2013), s.57-84.

⁵ Bayur, *a.g.e.*, C:II, Ks: I, s.107; Kurtcephe, *a.g.e.*, s. 90-91; Şıvgın, *a.g.e.*, s.74-75; Karal, *a.g.e.*, s. 276,277; Erdal Aydoğan, *Türk Siyasi Hayatında Dr. İbrahim Tâli-Mustafa Kemal'le Trablusgarp'tan Cumhuriyet'e*, İstanbul 2008, s.8-11; Serpil Sürmeli, "Nuri (Killigil) Paşa'nın Trablusgarp Savaşı Hatıraları", *Atatürk Dergisi/Journal of Atatürk*, (Erzurum 2012), C:1, Sayı:1, s.137-170. Meclis-i Mebusan'ın 18 Nisan 1912'de başlayan oturumunda Trablusgarp'a giden bu kişilere ve savaşın başından beri desteklerini esirgemeyen Mısır ve Tunus halkına teşekkür edilmesi yönündeki istekler alkışlarla karşılanmıştı. Bkz. Şaduman Halıcı, "Meclis-i Mebusan'da Trablusgarp (908-1912)", *Prof. Dr. Yavuz Ercan'a Armağan*, Ankara 2008, s.532.

suretiyle çeşitli hizmetleri yerine getirmiştir.⁶ Trablusgarp'a subay ve sağlık ekiplerinin gönderilmesi şeklinde başlayan destekle eş zamanlı olarak ülke içinde de yardım kampanyaları düzenlenmiştir. Trabzon da bu yardıma destek veren vilayetlerden biri olmuştur. Vilayet dâhilindeki kazalardan toplanan yardımların⁷ yanı sıra Trabzon şehir merkezinde de bir komisyon kurularak yardım kampanyası başlatılmıştır. Başkanlığını Müftü Mahir Efendi'nin yaptığı komisyon, Trabzon'un ileri gelenlerinden oluşmakta olup üyeleri şunlardı: Reis-i komisyon müftü-i belde Mahir Efendi, Hacı Derviş Ağa-zâde Eşref, Hacı Hamdi-zâde Tevfik, Nemli-zâde Şükrü, Kazzaz Hacı İbrahim Efendi-zâde Hüseyin, Çulha-zâde Kadri,⁸ Kır-zâde İsmail, Barutcu-zâde Ahmed⁹, Maranyan Agob, Şatır-zâde Mehmed, Terzi Banoğlu Vasilagi, Mısıryan Oseb, Hacı Ali Hafız-zâde Hasan, Zibai-zâde Arif, Hacı Hüseyin-zâde Hüseyin, Arslanyan Haçık, Velisaridi Kosta, Bekir Efendi-zâde Rüşdü, Arabyan Karabet, Aryan Karabet, Medaksa Hristo, Dermanukyan Sarafim, Ermeni Murahhasası Serob, Rum Metropoliti Kostantinos.¹⁰

Komisyonca toplanan yardımlar "*Trablusgarp ve Bingazi Havalisi Mevaki-i Harbiyyesi İlane Defteri*" isimli toplam 35 sayfadan ibaret olan bir deftere kaydedilmiştir. Adı geçen İlane Defteri'nde komisyonun oluşturulma amacı şu şekilde belirtilmiştir:¹¹ "*İtalya hükümetinin hukuk-ı dâvel ve milel kavaidine muhalif olarak vatan-ı mukaddesemizin bir uzv-ı kıymetdarı olan Trablusgarp Vilayetine vuku bulan taarruzat ve tecavüzat-ı gayri meşruasına karşı göğüs göğse çarpışmakta olan asakir-i Osmaniye ile rayat-ı celile-i Osmaniye'nin zir-i emvac-meali pirasında hareket eden mücahidin ve bunlardan vatan uğrunda feda-yı can edenlerin eytam ve aramili için bir hizmet-i vataniye olmak üzere Trabzon'ca teşkil olunan komisyon marifetiyle*

⁶ Hilal-i Ahmer Cemiyeti'nin kuruluşu ve Trablusgarp Savaşı sırasındaki faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Seçil Karal Akgün-Murat Uluğtekin, *Hilal-i Ahmer'den Kızılay'a*, Ankara 2000, s. 5-96; Mesut Çapa, *Kızılay (Hilâl-i Ahmer) Cemiyeti (1914-1925)*, Ankara 2009.

⁷ Melek Öksüz, "Giresun Basımında Trablusgarp Savaşı ve Toplanan Yardımlar", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı: 181 (Ağustos 2009), s. 35-68.

⁸ Çulha-zâde Kadri ve Şükrü Efendilerin Değirmendere'de kiremit ve tuğla fabrikası mevcuttu. Sezgin Demircioğlu, *Osmanlı Belgelerinde Trabzon*, Trabzon 2008, s. 200-201.

⁹ Milletvekili Faik Ahmet Barutçu'nun babasıdır. Mesut Çapa, *Faik Ahmet Barutçu, Hayatı ve Kişiliği*, Trabzon 1998, s.13-29. Ahmet Barutçu, 1912-1916 yılları arasında Trabzon Belediye Başkanı olarak görev yapmıştır. Rasim Şimşek, *Trabzon Belediye Tarihi I*, Trabzon 1993, s. 174. İlane Komisyonu üyelerinden biri olan İtihatçı Hacı Ahmet Barutçu'nun aynı zamanda Trabzon Belediye Başkanı olması, yardım faaliyetlerinin organizesinde önemli katkı sağladığı gibi, 1912 yılı sonu ile 1913 yılı başlarında bu kez Balkan Harbi için toplanan yardımlara da zemin hazırlamıştır. Veysel Usta, "Balkan Harbi'nde Trabzon: Trabzon Gönüllüleri ve Yardımlar", *Uluslararası Trabzon ve Çevresi Kültür ve Tarih Sempozyumu* (16-18 Mayıs 2006), C:1, Trabzon 2011, s. 295.

¹⁰ *Trablusgarp ve Bingazi Havalisi Mevaki-i Harbiyyesi İlane Defteri*, Trabzon 1327, İkbâl Matbaası, s.34.(Bundan sonra İlane Defteri olarak kullanılacaktır)

¹¹ *İlane Defteri*, s.1.

cem' olunan ianenin miktarını mübeyyin defterdir." Bu ifadeler Trabzon'daki bu yardım komisyonunun İtalya'nın Trablusgarp'ı işgalini nasıl değerlendirdiğini de ortaya koymaktadır. Buna göre İtalya'nın Trablusgarp'ı işgali devletler ve milletler hukukuna aykırıdır. İkinci ve çok önemli husus ise komisyonun Trablusgarp'ı kutsal vatanın bir parçası olarak görmesidir. Dolayısıyla İtalyanlar, bir vatan toprağına devletler ve milletler hukukuna aykırı bir şekilde gayr-ı meşru bir saldırıda bulunmuşlardır. Osmanlı askerleri ise bu haksız "tecavüzata" karşı kahramanca ve göğüs göğse çarpışmakta, vatan uğrunda "fedâ-yı can" etmektedirler. Trablusgarp'ta vatani kurtarmak için yapılan mücadelede şehit olanların geride bıraktıkları yetim çocukları, dul eşleri ve diğer yakınlarına yardım etmek için "hizmet-i vataniye olmak üzere" Trabzon'da bir komisyon kurulmuş ve halktan yardım toplanmıştır. Komisyon kuruluş amacını, İtalya'nın Trablusgarp'a yönelttiği haksız ve hukuksuz saldırısına karşı vatani bir görev olarak değerlendirmektedir. Yani Osmanlı askerlerinin bu vatan parçasını savunurken canlarını ortaya koymalarına karşılık, halk bu mücadeleye hiç olmazsa maddi yardımlarla katkı sağlamalı ve bir nebze olsun yaraların sarılmasına yardımcı olmalıydı. Trabzon halkı da bu çağrıya kulak tıkamamış, Trablusgarp'ta savaşanlara ve şehit olanların yakınlarına destek olmak için elinden geldiğince yardım etmeye çalışmıştır.

Toplanan Yardımlara Genel Bir Bakış

İane Defteri'nde, yardım yapan kişiler ve yardım miktarları alt alta sıralanmıştır. Yardımların kaynağı, bazı istisnalar olmakla birlikte, yardım yapan kurum, mahalle, esnaf vb. adları altında her bir gruba kimlerin yardım yaptığı tek tek isimleri yazılarak kaydedilmiştir. Yardım komisyonu, muhtemelen vilayetdeki bütün sivil ve resmi kurum ve örgütlere amacını bildirmiş, onlar da içlerinden bir kişiyi bu işi organize etmekle görevlendirmişler ve onun yönetiminde yardımları toplamışlardır. Yardım toplama işi bittikten sonra da seçilen kişi aracılığı ile elde edilen meblağ komisyona ulaştırılmıştır. Bu şekilde olan yardımlar tablolar halinde verilmek suretiyle değerlendirilmeye çalışılmıştır. Ancak yardımların küçük bir kısmı, bu gruplandırmanın dışında kalmıştır. Zira onlar, yardımlarını bireysel olarak doğrudan komisyona ulaştırmışlardır.

İane komisyonunun yaptığı çalışmalar neticesinde Trabzon şehrinde bireysel yardımların yanı sıra kurum, esnaf grubu ya da mahalle bazlı yardımlar da yapılmıştır. Böylece geniş bir yelpazede yardıma iştirak edilmiştir. Trabzon'un ileri gelen ailelerinden Nemli-zâde, Hamami-zâde, Murathan-zâde, Kalyoncu-zâde, Eyüp-zâde, Abanos-zâde, Suiçmez-zâde, Bayraktar-

zâde, Nimbıyık-zâde, Çulha-zâdeler¹² önemli miktarlarda yardım yapmışlardır. Bunlar, sadece yardım yapmakla kalmamışlar ayrıca halkı organize ederek onların katılımını da sağlamışlardır. Hamami-zâde biraderler,108 kuruş yardımda bulunmuşlardır.¹³ Ayrıca Hamami-zâde Ziya Efendi aracılığı ile yardım toplanmış ve pek çok kişi bu yardıma iştirak etmiş, yardım yapanların isim ve yardım miktarları deftere kaydedilmiştir. Bireysel olarak yapılan yardımlar içinde 1.500 kuruşluk yardımı ile en büyük miktarı bağışlayan kişi Trabzon mebusu Eyüp-zâde İzzet Efendi'dir.¹⁴ Bugünkü Atatürk Köşkünün sahibi olan G. Kabayanidi Efendi de 1.080 kuruş yardımda bulunmuştur.¹⁵ Müslümanlar gibi gayrimüslimler de gerek kurumsal olarak gerekse bireysel olarak Trablusgarp için toplanan yardıma iştirak etmişlerdir. Rum Metropoliti Kostantinos 216 kuruş, Ermeni Murahasesı Serob Efendi 108 kuruş yardımda bulunmuştur.¹⁶

Esnaf ve Tüccarın Yaptıkları Yardımlar

Trabzon şehir merkezinde kampanyaya katılan grupların başını esnaf ve tüccarlar çekmekteydi.

Trabzon tarih boyunca önemli bir ticaret şehri olduğu için burada çokça han, hamam ve oteller yapılmıştır.¹⁷ İane Defteri'nde baş tarafta yer alan esnaf grubunu hancılar oluşturmaktaydı. Aralarında topladıkları yardımları, kethüdaları Salta-zâde Hafız Osman Efendi vasıtasıyla komisyona teslim etmişlerdir. Yardıma katılan hancılar esnafın yarıya yakını ise gayrimüslimler oluşturmaktaydı (Tablo 1). Hancıların tabloda yer alan yardımlarının yanında Taşhan odabaşısı Hasan Ağa ve Taksim başında hancılık yapan Kemahlı Abbas da yardım yapmışlardır.¹⁸

Hancıardan başka otel sahipleri ya da kiracıları da yardıma katılmışlardır. Defterde yer alan oteller Şems Oteli, Selanik Oteli ve Konstantinopol

¹² Trabzon'un tanınmış aileleri için bkz. Mehmet Akif Bal, *Trabzonlu Ünlü Simalar ve Trabzon'un Ünlü Aileleri*, İstanbul 2007; Nemli-zâdeliler hakkında bilgi için bkz. Selahittin Tozlu, "19. Yüzyılda Sosyo-Ekonomik Bakımdan Trabzon Limanı", *Uluslararası Tarih-Dil-Edebiyat Sempozyumu* (3-5 Mayıs 2001), C:1, Trabzon 2001, s. 391-396.

¹³ *İane Defteri*, s.3.

¹⁴ *İane Defteri*, s.2. Eyüp-zâde İzzet Efendi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Bal, *Trabzonlu Ünlü Simalar ve Trabzon'un Ünlü Aileleri*, 326.

¹⁵ *İane Defteri*, s.5. Kabayanidi, Trabzon'un önemli tüccarlarından olup ayrıca finans sektöründe de yer almıştır. Bkz. Hikmet Öksüz- Veysel Usta- Kenen İnan, *Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası Tarihi 1884-1950*, Trabzon 2009, s. 92,119.

¹⁶ *İane Defteri*, s.19, 33.

¹⁷ Trabzon'daki ticari yapılar için bkz. Necmettin Aygün, *Onsekizinci Yüzyılda Trabzon'da Ticaret*, Trabzon 2005, s.115-291; Haşim Karpuz, "Trabzon'daki Türk Devri Yapılarına Toplu Bakış", *Trabzon Yıllığı*, Trabzon 1997, s.79-84.

¹⁸ *İane Defteri*, s.2, 12.

Palas'tır. Ayrıca İskender Paşa Mahallesi ahalisi olarak 2 otelci de yardıma katılmış, ancak bu otellerin ismi belirtilmemiştir (Tablo 2).

Kasap esnafı namına kethüdaları Nalband-zâde Mehmed Efendi toplanan parayı komisyona teslim etmiştir. Bu esnaf grubu içinde yer alanlardan Konkaldı Banco Efendi hariç diğerleri Müslüman'dır. Bu durum, hayvan kesimi konusundaki dini hassasiyetle alakalı olmalıdır (Tablo 3).

Bu dönemde Trabzon'da işletilen hamamlardan¹⁹ Meydan Hamamı, Paşa Hamamı, Kethüdaoğlu Hamamı, Çifte Hamam, Hacı Arif Hamamı ve İmaret Hamamı sahipleri de yardım kampanyasına katılmışlardır. Hamamcılar esnafı tarafından yapılan yardım Meydan hamamcısı Ali Ağa ve Paşa hamamcısı Şerif Ağa vasıtasıyla komisyona ulaştırılmıştır (Tablo 4).

Kunduracılar esnafı da aralarında topladıkları yardımları kethüdaları Yazıcıoğlu Kiryako Usta vasıtasıyla komisyona ulaştırmıştır. Kethüdaları da dâhil olmak üzere bu esnaf grubunun çoğunluğunu gayrimüslimler oluşturmaktadır (Tablo 5).

İane Defteri'nde doğramacı esnafından toplanan paraların kimin aracılığıyla komisyona ulaştırıldığına dair bir bilgi mevcut değildir. Bu esnaf grubuna dâhil olanların da kunduracı esnafında olduğu gibi tamamına yakını gayrimüslimler oluşturmaktadır. Tablo 6'da görüldüğü üzere Mekteb-i Sanayi²⁰ ustaları da bu esnaf grubu adına toplanan yardımlar içinde yer almışlardır.

Manav esnafı arasında toplanan miktar, esnafın Memiş Yazıcı-zâde Abdullah ve Dede-zâde Ahmet Salih Efendiler vasıtasıyla komisyona ulaştırılmıştır. Bu esnaf grubundan bir kısmı iki kez yardım yapmıştır (Tablo 7).

Soğanpazarı bakkal esnafı çok sayıda kişi ile yardıma iştirak etmiştir. Toplanan yardımlar Abdi-zâde Osman Efendi ve Kamil-zâde Hacı Mustafa Efendiler tarafından komisyona ulaştırılmıştır. Manav esnafı olarak yardım yapan Tahmis Ağası-zâde Hamdi Efendi, Tahmis Ağası-zâde Şükrü Efendi, manav kethüdası Osman Efendi ve Tahmis Ağası-zâde Ahmet Efendiler bu esnaf grubu içinde de yardım yapmışlardır. Öte yandan şekerçi, tenekeçi, çörekçi, kalıpcı, çizmecı, kahvecı gibi meslek kollarına mensup kişiler de bu esnaf grubu adına yapılan yardımlarda yerlerini almıştır (Tablo 8).

¹⁹ Trabzon'daki hamamlar için bkz. Haşim Karpuz, "Trabzon'daki Türk Devri Hamamları", *İkinci Tarih Boyunca Karadeniz Kongresi Bildirileri (1-3 Haziran 1988)*, Samsun 1990, s.370-412.

²⁰ II. Meşrutiyet ile birlikte Trabzon'da ekonomik hayatın canlandırılması ve özellikle Müslüman Türk ahalinin ekonomideki etkinliğinin artırılması amacıyla bir dizi faaliyetler yapılmıştır. Bunlardan biri de meslek okullarının açılmasıdır. Bu nedenle kunduracılık, marangozluk, terzilik ve çorapçılık gibi küçük sanat kollarında nitelikli iş gücü yetiştirmek amacıyla 1908'de Hamidiye Sanayi Mektebi açılmıştır. Bkz. Meşveretçi Naci, *Balkan Harbinde 87. Alay Trabzon Gönüllüleri*, haz. Veysel Usta, Trabzon 2009, s.27. Daha önce hizmet veren İslahane'nin 1907 yılında kapatılması üzerine aynı sene içinde ve aynı yerde Sanayi Mektebi faaliyete geçirilmiştir. Hüseyin Albayrak, *Trabzon Milli Eğitim Tarihi*, C:1, Trabzon 2008, s.71-73, 99.

Meydan-ı Şarkî bakkal esnafı da Soğanpazarı bakkal esnafı gibi çok sayıda kişi ile yardıma dâhil olmuştur. Aynı şekilde bu esnaf mensupları içinde de tütüncü, çilingir, börekçi, çanakçı, yağcı, sarraf, kitapçı, leblebici gibi farklı meslek gruplarından kişiler yer almıştır. Böylesi gruplar içerisinde bazen de yardım yapanların ismi belirtilmeden “*bir zat tarafından*” , “*bir kimse tarafından*” ifadesi kullanılmıştır (Tablo 9).

Abacı esnafı ile kuyumcu esnafı tarafından toplanan yardımlar da ayrı ayrı tablolar halinde verilmiştir. Bu esnaf gruplarından toplanan yardımların kim vasıtasıyla komisyona ulaştırıldığına dair bir bilgi mevcut değildir. Tablolardan görüldüğü üzere bu esnaf grubuna dâhil olanların tamamı gayrimüslimdir. (Tablo 10,Tablo11) Hallac esnafının topladığı yardımlar esnaftan Zikrullah Efendi tarafından komisyona teslim edilmiştir (Tablo 12).

Bakırcı esnafından toplanan yardımlar Tamtakıroğlu Şükrü Usta vasıtasıyla komisyona teslim edilmiştir (Tablo 13). Bu esnaf grubu diğer esnaf gruplarına göre daha az kişi ile yardıma dâhil olmuştur. Bu durum şehirdeki en eski ve önemli üretim dalından biri olan bakırcılığın²¹ 20. yy başlarında ancak mahalli ihtiyacı karşılayacak düzeyde olması ile açıklanabilir.²² Bakırcı esnafı gibi kalaycı esnafı da yaptıkları yardımlarla iane defterinde yerlerini almıştır (Tablo 14).

İane Defteri’nde fırıncı esnafı tarafından yapılan yardımlar verilirken, fırınların hangi mahalle ya da mevkide oldukları da belirtilmiştir: Meydan’da, Değirmendere’de, Debbağhane’de, Çarşı Mahallesi’nde birden fazla fırın varken Nikola Usta’nın Pazar Kapısı’nda birden fazla fırını mevcuttu (Tablo 15). Fırıncı esnafının yaptığı yardım tablodakilerle sınırlı değildir. Nitekim bu esnaf grubundan bazıları fırıncılar adına değil, mahalle adına yapılan yardımlarda yer almışlardır. Mesela Tekfur Çayır fırıncısı Ahmet Usta fırıncılar esnafı olarak değil, Tekfur Çayır Mahallesi sakini olarak yardıma katılmıştır.²³

Bezaz ve kazaz esnafıyla Sipahi Pazarı esnafı birlikte yardım yapmışlardır. Toplanan miktar Bekir Efendi-zâde Hacı Hafız Rüşdü ve Çarşı Cami-i Şerifi Hatibi Hacı Kadı-zâde Hüsnü Efendiler vasıtasıyla komisyona ulaştırılmıştır. Bu grup içinde saatçi, dellal, pamukçu, tuhafiyeci, kitapçı, nalıncı ve çönberci gibi farklı meslek kollarındaki esnafın yardımları da yer almaktadır (Tablo 16). Günümüzde Trabzon’da kazazlık sanatının hâlâ devam ettiriliyor olması bu geleneksel el sanatının tarihi bir derinliğe sahip olduğunu da göstermektedir.

²¹ Oktay Belli -Gündağ Kayaoğlu, *Trabzon’da Türk Bakırcılık Sanatının Tarihsel Gelişimi*, İstanbul 2002.

²² Abdülvahap Hayri, *İktisadi Trabzon*, haz. Melek Öksüz, Trabzon 2008,s.65.

²³ *İane Defteri*, s.13.

Bu dönemde oldukça önemli bir debbağhaneye sahip olan Trabzon'da²⁴ debbağ esnafının yardımları Hacı Derviş Ağa-zâde Hamdi Efendi vasıtasıyla komisyona ulaştırılmıştır. Tıpkı kasap esnafı gibi bu esnaf mensuplarından yardıma katılanların tamamı Müslümanlardan oluşmaktaydı (Tablo 17).

Çilingir esnafı arasında toplanan yardımlar da aynı esnaftan Halim Usta aracılığıyla komisyona ulaştırılmıştır. Debbağ esnafı gibi çilingir esnafından yardım edenlerin tamamı da Müslümandır (Tablo 18).

En az kişi ile yardım yapan esnaf grubu tenekeçiler olup 7 kişi ile yardıma katkıda bulunmuşlardır. Deftere göre bu esnaf grubu arasında toplanan yardımlar Arab lâkaplı bir kişi tarafından komisyona ulaştırılmıştır. Mevcut bilgilerden anlaşıldığı kadarıyla, bu kişi Arab Hüseyin ya da Arab Ahmet olmalıdır (Tablo 19).

Yardıma katılan diğer bir esnaf grubu da kayıkçılardır. Kalafataltı İskelesi kayıkçıları tarafından toplanan yardımlar, kethüdaları Yahya Efendi²⁵ aracılığıyla komisyona teslim edilmiştir. Kayıkçı esnafı tarafından yapılan yardımlar kişisel olarak bildirilmeyip yardım miktarı toplu olarak belirtilmiştir (Tablo 20). Kalafataltı İskelesi kayıkçılarından başka, Moloz İskelesi kayıkçı esnafı da kethüdaları Niyazi Efendi vasıtasıyla topladıkları 1.000 kuruşu komisyona teslim etmişlerdir.²⁶

Şehir halkının toplandığı en önemli mekânlarından biri olan kahvehaneler, bu tür yardım kampanyalarının en etkin yönetildiği yerlerdir. Bu anlamda kahveci esnafı yardımda bulunan bir diğer esnaf grubudur. Bu esnaf grubu tarafından yapılan yardımlar diğer esnaf gruplarında olduğu gibi alt alta sıralanmış değildir. Tablodaki bilgiler, iane defterinin tamamı taranarak oluşturulmuştur. Bu yardımlar sayesinde Trabzon'da kahvelerin yerini tespit etmek de kısmen mümkün olmaktadır (Tablo 21). Bu kapsamda yapılan yardımlar içerisinde Trabzon'un önemli şahsiyetlerinden birisi olan Bahçeli Kahve müsteciri Arap Hafız Efendi²⁷ 283 kuruş 20 paralık yardımla en fazla dikkat çeken isimdir.

Görüldüğü üzere esnaf grupları Müslim ya da gayrimüslim ayrımı yapılmaksızın hep birlikte yardım kampanyasına iştirak etmişlerdir. İane defterine geçen yardımlar içinde esnaflar önemli yer tutmaktadır. Kasap esnafı

²⁴ Abdülvahap Hayri, *a.g.e.*, s.65.

²⁵ Aslen Trabzonlu olmayan ancak babasının işi nedeniyle Trabzon'a yerleşen Yahya Efendi, Balkan Savaşı'na Trabzon'dan intikal etmiş olan 87. Alayın bir taburu olan "Trabzon Gönüllüleri" arasında yer almış ve savaşa katılmıştır. Meşveretçi Naci, *a.g.e.*, s.32. Yahya Efendi'nin sonraki dönemde de Trabzon'un siyasi hayatında önemli bir yeri olmuştur. İsmail Akbal, *Milli Mücadele Döneminde Trabzon'da Muhalefet*, Trabzon 2008, s.354-362.

²⁶ *İane Defteri*, s.3.

²⁷ Arap Hafız Mehmet Efendi, Balkan Savaşı'nda Trabzon'dan cepheye giden gönüllü tabura öncülük etmiş olup vatan savunması sırasında şehit düşmüştür. Bkz. Meşveretçi Naci, *a.g.e.*, s.107.

ile fırıncı esnafı, diğer esnaf gruplarına göre daha fazla miktarlarla yardıma dâhil olmuşlardır. Trabzon esnafının yaptığı yardımlar sadece meslek gruplarıyla sınırlı değildir. Nitekim tablolardan anlaşılacağı üzere yardım yapan kişilerden bazıları hem dâhil oldukları esnaf grubu içinde hem de mahalle adına yapılan yardım kampanyasında yer almışlardır. Mesela Tenekeci Hüseyin Ağa, hem tenekeci esnafı adına hem de Debbağhane Mahallesi adına yardıma katılmıştır.²⁸ Aynı şekilde tenekeci Arap Ahmet Ağa da hem dâhil olduğu esnaf grubu adına hem de ikamet ettiği Yeni Cuma-i Bala Mahallesi adına yardım yapmıştır.²⁹ Herhangi bir tabloya dâhil edilemeyen kişisel yardımlar da mevcuttur.³⁰ Mesela İmam-zâde Berber Hacı İbrahim Efendi, Kazaz Mehmed Ali Efendi, Dökmeci Kasbaroğlu Manuk Usta, Terzi Persidi Yorgi Efendi, Taşçı Ustabaşlarından Kodibas Oğlu Mihail Usta, Attar Ahışalı Hacı İbrahim Efendi, Peremeci Hüseyin Reis, Eskici Hacı Mehmed, Peştamalcı Hamdi Efendi, Nüşhacı Ahmed Efendi.

Tablolar halinde belirtilen esnaf haricinde İane Defteri'nde yer alan ve bir kısmı farklı tablolarda bulunan esnaf grupları da mevcuttur. Berber, doğramacı, dökmeci, terzi, taçcı, attar, dellal, aşçı, çuvalcı, cephaneci, pamukçu, tuhafiyeci, nalıncı, eskici, yumurtacı, peştamalcı, nüşhacı, hancı, arabacı, kırıcı, helvacı, abacı, yağcı, hallac, leblebici, gülleci, makineci, hamamcı, kunduracı, kalıpcı, çenberci, nalbant, kahveci, dülger, ayrıncı, çarıkcı, faytoncu, kantarcı, çapulacı, saraç, çörekci, şekerçi, çaparıcı, bahçıvan, saatçi, börekçi, sarraf, kitapçı, çakmakçı, surnacı, odacı, hammal, yemenici.

Zikredilenlerin dışında Elagosa³¹ tüccar ve esnafı da tabloda görüldüğü üzere yardımlarıyla kampanyaya iştirak etmiştir (Tablo 22).

Mahalle sakinlerinin yaptığı yardımlar

Esnaf ve tüccar gruplarının yanı sıra Trabzon merkezindeki mahallelerden de yardım yapılmıştır. Hangi mahalleden ne kadar yardım yapıldığı ve miktarları tablolar halinde verilmiştir. Tekfur Çayır Mahallesi, Debbağhane Mahallesi, Yeni Cuma-i Bala Mahallesi ve İskender Paşa Mahallesi sakinleri aralarında topladıkları yardımlarla kampanyada yer almışlardır.

Tekfur Çayır Mahallesi ahalisi tarafından toplanan yardımlar mahalle imamı ve Köse-zâde Salih Çavuş vasıtasıyla komisyona ulaştırılmıştır. Özellikle mahallelerden toplanan yardımlarda, mahalle imamı ile muhtar, bölge halkını yakından tanınması nedeniyle aktif rol oynamıştır. Ayrıca mahalle

²⁸ *İane Defteri*, s.16,33.

²⁹ *İane Defteri*, s.25,33.

³⁰ *İane Defteri*, s.2,3.

³¹ Elagosa: Elgüse olarak da anılan mevki, Trabzon-Sürmene yolu üzerinde, posta şubesi de olan bir yer. Kudret Emiroğlu, *Trabzon Salnameleri Yer ve Kişi Adları Dizini*, Ankara 2012, s. 281.

caminde Trablusgarp şehitleri için mevlit okutulmuş ve artan para da yardıma dâhil edilmiştir. Çay müzayedesini bedeli de bu mahalle tarafından toplanan yardımlara eklenmiştir. Tekfur Çayır Mahallesi, çoğunlukla görevde veya emekli olmuş bazı resmi devlet memurlarının ikamet ettiği bir mahalledir. Örneğin Dava Vekili Hüseyin Avni Efendi, Sabık Polis memuru Osman Efendi, Yüzbaşılıktan mütekâid Hacı Şemseddin Ağa, Jandarma Karakolunda Ali Rıza Efendi, Muhasebeye Aşar Mukayyidi Şükrü Efendi, Ayafilibo Mektebi Muallimi Hacı Osman-zâde Abdulkadir Efendi, İmam Hasan Efendi mahalle sakini olarak öne çıkan ve yardım kampanyasına iştirak eden kişilerden bazılarıydı. Bu mahallede sadece memurlar değil, dükkâncı, fırıncı, yağcı gibi esnaftan kişiler de kampanyaya katılmışlardır (Tablo 23).

Debbağhane Mahallesi tarafından toplanan yardımlar mahalle imamı Ali Rıza Efendi ve mahallenin saygın kişilerinden Hacı Kanbur-zâde Mehmet Ali Efendi vasıtasıyla komisyona teslim edilmiştir. Bu mahallede resmi görevli olarak Odacı Mustafa Ağa, Mahkeme Mübaşiri Hayati Efendi, Debbağhane İmamı Ali Rıza Efendi, Posta başı Temel Ağa gibi orta sınıftan kişiler ikamet etmektedir. Mahalle sakini olarak dülger, şekerçi, kasap, tenekeci ve ayrıncı esnafı da yardıma dâhil olmuşlardır (Tablo 24).

Yeni Cuma-i Bâlâ Mahallesi'nden toplanan yardımlar, mahalle muhtarı Hacı Alican Efendi ile mahalle ileri gelenlerden Bidayet Mahkemesi zabıt kâtibi Ali Raşid Efendi vasıtasıyla komisyona teslim edilmiştir. Bu mahalleden kampanyaya katılımın fazla olduğu ve diğer mahallelere göre esnaf gruplarının çeşitliliği dikkati çekmektedir. Burada ikamet eden belli başlı esnaf grubu şunlardan oluşmaktaydı: Tenekeci, kantarcı, gülleci, aşçı, kunduracı, bakkal, dülger, kasap, debbağ, bakırcı, çakmakçı, çapulacı, makineci, yumurtacı, taşçı, sarac, surnacı, manav, dellâl. Özellikle 10 kişiyle kasapların fazlalığı dikkatleri çekmektedir. Muhtemelen mahalle kahvehanesi işlevi gören Kumtepe Kahvehanesi müşterileri de tabloda görüldüğü üzere yardıma katkıda bulunmuşlardır. Mahallede ikamet eden resmi görevlilerden bazıları ise; Belediyede Hacı Hayri Efendi, Muhtar Hacı Alican Efendi, Reji Kolcularından Alemdar Oğlu Bayram, Deli Hakkı Ağa, sabık cephaneci Osman Çavuş idi (Tablo 25).

Trabzon'un merkezi mahallesi olması hasebiyle İskender Paşa Mahallesi'nden yardım yapanların çoğunluğunun resmi görevli veya esnaf olması şaşırtıcı değildir. Tuz Memuru Ahmed Efendi, Tahsildar Temel Efendi, Orman Memuru Hüseyin Efendi, Tahsildar Mehmed Efendi resmi görevlilerden bir kaçıdır. Belli başlı esnaf grupları da çilingir, kahveci, manav, aşçı, otelci, bakkal, arabacı, helvacı, kantarcı ve faytoncudur (Tablo 26). Özellikle mahallede kahvehane ve otellerin çokça bulunuyor olması, bu mahallenin şehrin merkezinde olması ile ilgilidir. Yine faytoncu ve arabacı sayısının

çokluğu da, mevcudiyeti de tıpkı günümüzde olduğu gibi, bu mevkiin ulaşımın koordinasyon merkezi olmasıyla açıklanabilir.

Mahalle olarak yapılan yardımlar sadece tablolarda yer alanlardan ibaret değildir. İane defterinde tablo şeklinde değil de mahalle adı zikredilerek yapılan yardımlar da mevcuttur. Örneğin; Ayasofya Mahallesi ahalisi, aralarında topladıkları 344 kuruş miktarındaki yardımı mahalle ahalisinden Hacı Kadı-zâde Ahmet Efendi vasıtasıyla komisyona ulaştırmışlardır.³² Tekfur Çayır Mahallesi ahalisi de mahalle cami-i şerifinde Trablusgarp'ta şehit olan mücahitlerin ruhu için mevlit okutmuş ve bu mevlit ianesinden arta kalan 80 kuruşu komisyona teslim etmişlerdir.³³ Ayrıca Cuma-yı Zîr Mahallesi ile Ayafilibo Mahallesi sakinleri de aralarında topladıkları yardımları komisyondan ayrı olarak doğrudan Trabzon Mal Sandığı'na teslim etmişlerdir. Özellikle Cuma-yı Zîr Mahallesi sakinleri 2.090 kuruş yardımla dikkati çeken bir katkı sağlamıştır.³⁴

Sadece erkekler değil, kadınlar da kendi aralarında organize olarak bu yardım kampanyasına katkıda bulunmuşlardı. Adını Yavuz Sultan Selim'in annesi Gülbahar Hatun adına yaptırılan külliyyeden³⁵ alan İmaret Mahallesi'nin hanımları, aralarında topladıkları yardımları (birincisinde 484 kuruş 30 para, ikincisinde 31 kuruş 10 para) Rumelili-zâde Mehmed Efendi vasıtasıyla komisyona ulaştırmışlardır.³⁶ Adını bir bayandan alan bir mahallenin hanımlarının yardıma katılmaları, bu yönüyle de ayrıca değer taşımaktadır. Kadınlarla ilgili olarak defterde tespit ettiğimiz bir başka yardım, merhum Alaybey-zâde Tahsin Efendi'nin hanımı tarafından yapılan 216 kuruşluk yardımdır ve miktar olarak da dikkat çekicidir. Ayrıca merhumun hanımından başka, mahdumları da 324 kuruşluk yardımda bulunmuşlardır.³⁷

Esnaf grupları içinde yardıma iştirak eden gayrimüslim sayısı oldukça fazla iken, hatta yardım yapan kuyumcuların tamamı gayrimüslimlerden oluşuyorken, mahalle adına yapılan yardımlarda gayrimüslimlerin sayısının azlığı dikkati çekmektedir.

Dini bayramlar, mekân olarak da camiler ve kahvehaneler yardım toplanması konusunda önem arz etmektedir. Nitekim Kurban Bayramı'nda Bakioğlu Kahvehanesi'nin daimi müşterileri tarafından toplanan 6558 kuruş komisyona ulaştırılmıştır. Aynı bayramda Ortahisar Cami-i Şerifi'nde de yardım toplanmıştı ve toplanan 331 kuruş 30 para, Hacı Derviş Ağa-zâde

³² *İane Defteri*, s. 32.

³³ *İane Defteri*, s.13.

³⁴ *İane Defteri*, s.35.

³⁵ Hüseyin Albayrak, *Trabzon İmaret (Hatuniyye) Külliyesi*, Trabzon 1998, s.13-24.

³⁶ *İane Defteri*, s.31.

³⁷ *İane Defteri*, s.7.

Eşref Efendi tarafından, kendisinin de üye olduğu komisyona teslim edilmişti.³⁸

İane defterinden tespit edebildiğimiz Trabzon'daki mahalle ve önemli mevkiler şu şekildedir: Hoca Halil Mahallesi, Boztepe, Yeni Cuma, Kuruçeşme, Elagosa, Meydan-ı Şarkî, Ortahisar, Çömlekçi, Hacıkasım, İç Kale, Kavak Meydanı, Ayafilibo, Değirmendere, Faros, Eksotia, Taksim, Uzun Sokak, Zağnos, Meydan, Soğanpazarı, Pazarkapı, Kala Kapısı, Aldıkaçtıoğlu, Suluhan, Mumhaneönü, Çarşı, Sipahi Pazarı, Kalafat Altı, İncirlik, İskele, Yemeniciler Arastası.

Yardıma katılanlar içinde hafız, şeyh ve hacı ünvanlı kişilerin sayısı oldukça fazladır. Ayrıca yardım etmiş olan bazı kişilerin “*mahdumu*”, “*müsteciri*” ve “*şeriki*” olan kişiler de kampanyaya dâhil olmuştur. Osmanlı taşrasında şehir yönetiminde halkın pek çok konuda yönlendiricisi ve organize olmasını sağlamada önemli bir konuma sahip olan muhtarların ve imamların bu yardım kampanyasına katkıları büyük olmuştur. Örneğin; Tekfur Çayır Mahallesi ve Debbâğhane Mahallesi ahalisi tarafından yapılan yardımlar mahalle imamı tarafından, Yeni Cuma-i Bâlâ ahalisinin yardımları da mahalle muhtarı tarafından komisyona ulaştırılmıştır.

Resmi Kurumların Yardımları

Trabzon'daki çeşitli kurum ve kuruluşlar da yardım kampanyasına iştirak etmişlerdir. Öncelikle Trabzon Belediye Riyaseti'nden yapılan yardımlar incelendiğinde Belediye Başkanı Barutcu-zâde Hacı Ahmed Efendi başta olmak üzere diğer belediye çalışanlarının önemli ölçüde kampanyaya katkıda buldukları görülür (Tablo 27). Belediye başkanı 540 kuruluşluk yardımıyla çalışanlarına örnek teşkil etmiştir. Bu tabloya bakıldığında Gureba Hastanesi³⁹ İmamı Miraç Efendi isimli zatın, hem belediye nezdinde hem de Trabzon genelinde aktif roller üstlendiği anlaşılmaktadır.⁴⁰

Kurumsal bazda Vilayet Memurin-i Dâhiliyesi çalışanları da yardıma katılmışlardır (Tablo 28). Bu hayırlı işe katkı veren diğer bir kurum ise Trabzon Vilayet Defter-i Hakani Müdürlüğü idi. O tarihte müdür Eyüb-zâde Abdülkerim Efendi'dir. Tablo 29'da Vilayete bağlı kazalardaki tapu kâtip-

³⁸ *İane Defteri*, s.5.

³⁹ Osmanlı Devletinde sivil halkın özellikle de fakir fukaranın yararlanması amacıyla Gureba Hastaneleri açılmaya başlanmıştır. Trabzon'da Gureba Hastanesi'nin varlığına ilk kez 1888'de rastlanmıştır. Hastane çalışanları ve faaliyetleri konusunda gazetelere bazı bilgiler yansımakla birlikte detay yoktur. Veysel Usta, “Tanzimat'tan Cumhuriyete Trabzon'da Sağlık”, *Anadolu'nun İlk Tıp Gazetelerinden Hekim, Yeni Harflere Aktaran: Mustafa Çulfaz*, Trabzon 2007, s. XXVI.

⁴⁰ Miraç Efendi ayrıca Balkan Savaşı sırasında kentte savaş gönüllülerine sağlık yardımı yapmak amacıyla kurulan “Trabzon Gönüllüleri Muavenet-i Sıhhiye Cemiyeti” azasıdır. Usta, *a.g.m.*, s. XXXII.

lerinin yapmış olduğu yardım miktarları belirtilmektedir. Giresun, Piraziz, Akköy, Keşap, Yomra ve Şarlı tapu kâtipleri 108'er kuruşluk yardım yaparken, Sürmene tapu kâtibi 125 kuruş yardımda bulunmuştur. Belediye çalışanları gibi bu kurum da yapmış oldukları yardım miktarlarının fazlalığı ile dikkat çekmektedir.

Vilayet Nafia Dairesi çalışanları da önemli katkı sağlamıştır. Ser mühendis Kalvist Efendi ile mühendis Abdullah Efendi diğer çalışanlara göre biraz daha fazla miktarda yardım yapmışlardır (Tablo 30). Vilayet Evkaf İdaresi'nden 4 kişi de yardımlarıyla kampanyada yerini almıştır (Tablo 31).

Adliye memurları oldukça kalabalık bir şekilde yardım kampanyasına katılmıştır. Adli kurum içinden İstinâf Mahkemesi, İstinâf Müdde-i Umumiliği, Bidayet Mahkemesi, Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi ve Bidayet Mahkemesi Hukuk Dairesinden sayıca kalabalık bir grup yardıma iştirak etmişti. İstinâf Mahkemesi Reisi Hilmi Bey 324 kuruşluk yardımla başı çekmekte olup, bu kurumdaki diğer üst düzey yöneticilerin yaptıkları yardımın miktarı da yüksek seviyedeydi (Tablo 32).

Trabzon Rüşumat Baş Müdüriyeti en kalabalık kadroyla kampanyaya katılan kurumdur. Bu tarihte Trabzon Rüşumat Baş Müdürü Besim Bey, Merkez Rüşumat Müdürü ise Mehmed Ali Bey'dir (Tablo 33). Ser Muhafaza Memuru Mustafa Efendi kurum içinde arkadaşları ile birlikte yaptığı yardımdan başka, büyük bir fedakârlık örneği göstererek bir aylık maaşı olan 500 kuruşu da komisyona bağışlamıştır.⁴¹

Resmi kurumlardan yapılan yardım miktarları dönemin ekonomik ve sosyal yapısı hakkında da fikir verici niteliktedir.

Eğitim Camiasından Yapılan Yardımlar

Vilayet Maarif İdaresi de resmi bir kurum olmakla birlikte, eğitim camiası ile ilgili bütüncül bir değerlendirme yapmak adına bu başlık altında incelenmiştir. Bu dönemde Vilayet Maarif Müdürü Musa Efendi'dir. Maarif Müfettişi, Mekatib-i İptidaiye Müfettişi ve diğer çalışanların yardımları Tablo 34'te gösterilmiştir.

Trabzon'un en eski okullarından olan Trabzon Mekteb-i Sultanisi'nin⁴² memur, muallim ve hademeleri tarafından toplanan yardımlar müdürlükçe komisyona teslim edilmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere 1912 yılı itibarıyla okul müdürü Yervanit Efendi olup okulun yardım kampanyasına iştirak eden çalışanları oldukça kalabalıktır. Okulun kadrosunun neredeyse tamamına yakınının yardıma katıldıkları görülmekte olup, tablodaki bilgilerden dönemin öğretmen ve çalışanlarını tespit etmek de mümkündür. Okulun öğretmen

⁴¹ *İane Defteri*, s.5.

⁴² Albayrak, *Trabzon Milli Eğitim Tarihi*, C:1, s.48-64.

kadrosunda Edebiyat Muallimi Aladdin Bey,⁴³ Ulum-ı Diniyye Muallimi Hafız Mesut Efendi, Arabî Muallimi Hacı İbrahim Cudi Efendi⁴⁴ ve Ulum-ı Tabiiyye Muallimi Osman Efendi⁴⁵ gibi Trabzon eğitim camiasının önde gelen ve sonraları oldukça ünlü olacak olan simalar okulun öğretmen kadrosunda yer almaktaydı.⁴⁶ (Tablo 35).

Yardıma katılan diğer bir okul Trabzon Askeri Rüştüyesi idi. Bu tarihte okulun kadrolu müdürü yoktu. Bu yüzden Yüzbaşı Hüseyin Efendi okul müdürlüğüne vekâlet etmekteydi. Hat Muallimi Abdullah Efendi,⁴⁷ Farisî Muallimi Hoca Zühtü Efendi.⁴⁸ Riyaziye Muallimi Nedim Efendi ve Mehmet Hamdi Efendi, hem Sultani'de hem de Rüştüye'de ders vermekteydi. Aynı şekilde Cudi Efendi de her iki okulda hoca olarak görev yapmaktaydı⁴⁹ (Tablo 36).

Ayafilibo Mektebi, İane Defteri'nde ismi geçen başka bir okuldur. Muallimlerinden Hacı Osman Zâde Abdulkadir Efendi, Tekfur Çayır Mahallesi ahalisi olarak yardım yapmıştır.⁵⁰

Meslek okulu olan Sanayi Mektebi de İane defterinde yer alan bir başka okuldur. Yukarıda ifade edildiği üzere bu mektep mensupları doğramacı esnafı ile yardıma katılmışlardır.

İane defterinde yer alan bir diğer okul Sütçülük Ameliyat Mektebi'dir. Okul Müdürü Rumî Efendi bir miktar yardımda bulunmuştur.⁵¹ II. Meşrutiyet

⁴³ Edebiyat Muallimi İbrahim Alaaddin (Gövsa), Balkan Savaşı'na Trabzon'dan katılacak olan tabura gönüllü yazılmıştır. Meşveretçi Naci, *a.g.e.*, s.32. Hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ali Birinci, "Meşveretçi Naci Bey ve Gazetesi", *Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, Sayı: 5, (Güz 2008), s. 139-150; Bal, *Trabzonlu Ünlü Simalar ve Trabzon'un Ünlü Aileleri*, s. 847.

⁴⁴ Hayatı ve bulunduğu görevler için bkz. Hüseyin Albayrak, *Trabzonlu Muallim İbrahim Cudi*, Trabzon 1998, s.25-41.

⁴⁵ 1921 yılında Sultani öğretmenlerinden Arabî Muallimi Hacı İbrahim Cudi Efendi ve Ulum-ı Tabiiye Muallimi Osman Efendi Maarif Vekâletince yaptıkları üstün hizmet karşılığı elliser lira maarif ikramiyesi ile ödüllendirilmişlerdir. Mesut Çapa-Rahmi Çiçek, *Yirminci Yüzyıl Başlarında Trabzon'da Yaşam*, Trabzon 2004, s.217.

⁴⁶ Hafız Mesut Efendi ve Hacı İbrahim Cudi Efendi'ler, öğretmenliklerinin yanı sıra Trabzon'un ilim hayatına da katkısı olan kişilerdir. Nitekim bu hocalar 1908 yılında Trabzon'da fikir-eğitim- kültür derneklerinden biri olarak açılan Muhibb-i Fen ve Marifet Gençler Kulübü'nde de haftada birer defa olmak üzere edebi, ahlaki, dini ve ilmi konularda gece sohbetleri yapmakta idiler. Bkz. Melek Öksüz, "II. Meşrutiyet Dönemi'nde Dernekçiliğe Taşradan Bir Örnek: Trabzon Muhibb-i Fen ve Marifet Gençler Kulübü", *Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, Bahar 2007, Sayı:2, s.65.

⁴⁷ Hakkında bilgi için bkz. Mehmet Akif Bal-İrfan Dağdelen, *Trabzon Devlet Adamları ve Bürokratlar (1879-1909)*, İstanbul 2012, s.33.

⁴⁸ Asıl adı Tayyib-zâde Hafız Mehmed Zühdi olup ilk memuriyetine Trabzon Islahhane Mektebinde başlayıp çeşitli okullarda öğretmenlik yapmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Bal, *Trabzonlu Ünlü Simalar ve Trabzon'un Ünlü Aileleri*, s.713-714.

⁴⁹ Trabzon Sultanisindeki görevine ilave olarak, 14 Ekim 1911 tarihinde Trabzon Askeri Rüştüyesindeki Kavaid Muallimliği de Cudi Efendinin uhdesine verilmişti. Bkz. Albayrak, *Trabzonlu Muallim İbrahim Cudi*, s.31.

⁵⁰ *İane Defteri*, s.13.

ile birlikte Trabzon'da ekonominin canlanması amacıyla hizmet için açılan meslek okullarından biri olan Sütçülük Mektebi köylerde üretilen sütün mamul hale getirilerek hem köylünün hem de imalatçının desteklenmesi için kurulmuştur. 1910 yılında açılması kararlaştırılan okul⁵² ancak 1911'de hizmete girmiştir.⁵³

Eğitim kurumu olarak kampanyaya katılan başka bir okul, Posta Kumandanları Mektebi'dir.⁵⁴ Mektep Müdürü Yüzbaşı İsmail Hakkı Efendi ve muallimlerden Necmeddin Efendi yardım yapanlar arasındadır.⁵⁵

Ordu ve Emniyet Mensupları Tarafından Yapılan Yardımlar

Tablo 37'de görüldüğü üzere Trabzon Fırka-i Askeriyesi kampanyanın başını çekmektedir. Yardımlar mülazım Nazım Efendi vasıtasıyla komisyona ulaştırılmıştır.

İane Defteri'nde ikinci olarak, 87. Alayın 2. Taburu tarafından yapılan yardımlar gelmektedir. Toplanan miktar, tabur imamı Mehmet Hilmi Efendi aracılığı ile komisyona ulaştırılmıştır. Yukarıda ifade edildiği gibi Balkan Savaşı'na Trabzon'dan gidecek olan gönüllü alaya, bu taburdan katılım olmuştur. Nitekim Miralay Mehmet Ali Bey bu gönüllülerin komutanlığını yapmış ve bu taburdan Ali Rıza Efendi ve Faik Efendi de gönüllüler arasında yer almışlardır⁵⁶ (Tablo 38).

Vilayet Jandarma ümera ve zabitanı da kampanyaya iştirak etmiştir (Tablo 39).

Polis Müdüriyeti yardım yapan bir başka kurumdur. Bu dönemde Polis Müdürü Sakî Bey olup polislerin mahallelerde görevlendirildikleri anlaşılmaktadır. Bu bölgeler: Merkez, Tekfur Çayır, Eksötha, Mumhane Önü, Uzun Sokak, İskele, Çömlekçi, Değirmendere, Kuruçeşme, Boztepe, Yeni Cuma. Polis memurları içinde iki tane gayrimüslim de bulunmaktaydı (Tablo 40). Balkan Savaşı'na katılan Trabzon gönüllüleri içinde polis memurlarından Meydan Komiseri Rauf Efendi, Polis İhsan ve Mehmet Efendi'ler de bulun-

⁵¹ *İane Defteri*, s.11.

⁵² Trabzon Ticaret Odası'nın, şehirde sütçülük mektebi açılması talebine Dâhiliye Nezareti tarafından, söz konusu mektebin tesisi için kaynak ayrıldığını belirten yazısı 7 Mayıs 1910'da gönderilmiştir. Sezgin Demircioğlu, *Osmanlı Belgelerinde Trabzon*, Trabzon 2008, s. 220-221.

⁵³ Meşveretçi Naci, *a.g.e.*, s. 27; Hikmet Öksüz vd. *a.g.e.*, s.115-116. Bu mektep Sanayi Mektebi'nin bahçesinde ve dış kapısının yanında açılmıştır. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu bina Sanayi Mektebi'ne ilave edilmiştir. Albayrak, *Trabzon Milli Eğitim Tarihi*, s.99.

⁵⁴ İl jandarma teşkilatının ıslahı sırasında 1909'da "Jandarma Efrad-ı Cedide ve Karakol/ Posta Kumandanları Mektebi" adıyla açılan mekteptir. Albayrak, *Trabzon Milli Eğitim Tarihi*, s.100-101; Albayrak, Trabzonlu Muallim İbrahim Cudi, s.29.

⁵⁵ *İane Defteri*, s.21.

⁵⁶ Ali Bey'in şehit olması üzerine tabur komutanlığına Ali Rıza Bey getirilmiştir. Usta, *a.g.m.*, s.107-108.

yorlardı.⁵⁷ Rize taburu ümera ve zabitanı da yaptıkları yardımlarla kapman-
yaya destek sağlamışlardır (Tablo 41).

Sağlık Personeli ve Eczacıların Yaptıkları Yardımlar

İane Defteri'nde sağlık personeli diye bir başlık kullanılmamakla birlikte bu isimlerin alt alta sıralanması böyle bir tablo oluşturulmasını sağlamıştır. Bu dönemde Belediye Tabib-i Evveli Yanko Efendi, Tabib-i Sanisi ise Leon Efendi'dir. Yardım yapan doktor ve eczacılar tablo olarak gösterilmiştir (Tablo 42).

Sağlık personeli içinde önemli bir yeri olan Kimyager Tabip Hasan Tahsin Efendi⁵⁸ bu tabloda yer almamakla birlikte Rüsumat Baş Müdüriyeti ve Mekteb-i Sultani çalışanları arasında iki kez yardıma dâhil olmuştur. Doktor Hasan Tahsin Efendi bu tarihlerde Trabzon'da Orta Hisardaki Şifa Eczanesi'nde hastaları muayene etmekteydi.⁵⁹

Diğer Kurum ve Kuruluşların Yaptığı Yardımlar

Yukarıda ifade edilen kurumlardan başka Trabzon Karantina İnspektörlüğü'nden (Tablo 43), Trabzon Ziraat Bankası Şubesi Memurluğu'ndan (Tablo 44), Trabzon Düyun-ı Umumiye Baş Müdüriyeti'nden (Tablo 45) de yardımlar toplanmış ve komisyona ulaştırılmıştı. Bu kurum çalışanları ve yardım miktarları tablolarda gösterilmiştir.⁶⁰

Ayrıca bazı kurum ve kuruluşların çalışanları listelenmeksizin aralarında topladıkları miktarı intikal ettirmişlerdir. Örneğin, Sürmene İttihat ve Terakki Cemiyeti, aralarında topladıkları yardımı, tüccardan Kefeli-zâde Hacı Hafız Mahmut Efendi vasıtasıyla komisyona ulaştırmışlardı.⁶¹ Merkez Vilayet Memurin-i Maliye ve Tahsiliyesi namına Vilayet Defterdarlığı'ndan bir miktar yardım yapılmıştı.⁶² Trabzon Liman Riyaseti'nden ve İktisat Şirketi'nden⁶³ de kampanyaya katkıda bulunulmuştur.⁶⁴ Trabzon Reji memurları, Trabzon Posta-Telgraf memurları, Bank-ı Osmanî Trabzon şubesi memurları, da aralarında topladıkları yardımlarla katkı sağlayanlar arasındaydı⁶⁵ (Tablo 46).

⁵⁷ Meşveretçi Naci, *a.g.e.*, s.32.

⁵⁸ Usta, *a.g.m.s.* XXXII.

⁵⁹ Usta, *a.g.m.s.* XXXII.

⁶⁰ Bu kurum çalışanlarından Duyun-ı Umumiye Sevk Memuru Bedros Ağa ve Duyun-ı Umumiye Aşar Katibi Setrak Efendi hakkında bilgi için bkz. Bal-Dağdelen, *a.g.e.*, s.168, 641.

⁶¹ *İane Defteri*, s.7.

⁶² *İane Defteri*, s.27.

⁶³ *İane Defteri*, s.2; Kaynaklarda, İktisat Şirketi'nin kuruluş tarihi 1928 olarak gösterilmiştir. Bkz. Cumhuriyet Odabaşıoğlu, *Trabzon 1869-1933 Yılları Yaşantısı*, Ankara ty, s.122-123; Hikmet Öksüz vd. *a.g.e.*, s.122

⁶⁴ *İane Defteri*, s.3.

⁶⁵ *İane Defteri*, s.2, 6, 27, 32.

Toplu yardımların yansıra çeşitli kurumlardan bireysel yardımlar da yapılmıştır. Donanma-yı Osmanî Muavenet-i Milliye Cemiyeti Trabzon Şubesi⁶⁶ kâtibi Temel Efendi ve Reji kolcularından Alemdaroğlu Bayram Deli Hakkı Ağa yardım yapanlar arasındadır. Hereke Fabrikası Trabzon Şubesi memuru Affân Efendi'nin, fabrikacı Karyofilidi Yorgi Efendi'nin, fabrika kalfalarından Temel ustanın ve fabrikacı Mahmut ustanın, Acente Mahmud Ağa-zâde Hacı Seyit ve Biraderi Emin Efendi'nin, Meclis-i İdare-i Vilayet Başkatib-i Sabıkı Zibai-zâde Arif Efendi'nin, Ziraat Müfettişi Nişan Efendi'nin yaptığı yardımlar bu fasıldan zikredilmeye değerdir.⁶⁷

İane Defteri'nde milleti ya da memleketleriyle anılanların varlığı dikkat çekici bir durumdur ve Trabzon'un sosyolojik yapısı ile ilgili fikir verici niteliktedir. Çerkes İshak Efendi, Ermeni Setrak, Çerkes Ali Efendi, Çerkes Ahmet Ağa, Arnavud-zâde İbrahim, Ahıskalı Hacı İbrahim Efendi, Holamanalı Hacı oğlu Hacı Salih Ağa, Özili Hasan Çavuş, Batumlu Ahmet Efendi, İranlı Ağa Recep, Şebhaneli Ahmet Ağa, Yomralı Hasan Efendi, Maçkalı Oğlu Banco, Giresunlu Hoca Ahmet Efendi, Giresunlu Katıroğlu Umur Ağa, Oflu oğlu Ali Ağa, Sürmeneli Oğlu İsmail Usta, Erzurumlu Celaleddin Ağa, Karşlı Derviş Ağa-zâde Şükrü Çavuş, Tirebolulu Todor, Buharalı-zâde Mahmut Efendi, Midilli-zâde Hafız Ahmet Efendi, Erzurumlu Niyazi Ağa, Kokanalı Abdullah Çavuş, Maçkalı Manav Asım Usta, Yomralı Molla Mehmed, Vanlı Bayraktar Oğlu Ahmet Ağa, İzmirli Mehmet Usta, Oflu İbrahim Çavuş.⁶⁸

Fert olarak yapılan yardımların yanı sıra Trabzon'un tanınmış ailelerinden bazıları şirket kimliği olarak "...biraderler" şeklinde kampanyaya iştirak etmişlerdir. Bu şekilde yapılan yardım miktarının fazlalığı dikkat çekmektedir (Tablo 47).

Bu şekilde geniş bir yelpazede Trabzon halkının yardıma katılımı sağlanmıştı. Komisyon aracılığı ile toplanan miktar 89.029 kuruş 30 para olup, yapılan masraflar çıktıktan ve paranın kuruşa çevrilmesinden sonra ortaya çıkan rayicin düşülmesiyle birlikte toplam miktar 84.377 kuruş, 20 para olmuştu. Bu miktar Harbiye Nezareti'ne ulaştırılmak üzere Trabzon Mal Sandığı'na teslim edilmiştir.⁶⁹

⁶⁶ Osmanlı Devleti'nin donanmaya olan ihtiyacından dolayı 19 Temmuz 1909'da kurulan cemiyetin Trabzon şubesinin bu dönemdeki idari kadrosunda İane defterinde isimleri geçen şu kişiler bulunmaktadır: Meşveret Gazetesi Müdürü Naci Efendi, Trabzon Rüşumat Müdürü Mehmet Ali Efendi, Seyr-i Sefain Acentesi Mustafa Efendi, Arabyan Karabet Efendi ve Arslanyan Haçik Efendi. Cemiyetin diğer üyeleri için bkz. Selahittin Özçelik, *Donanma-yı Osmanî Muavenet-i Milliye Cemiyeti*, Ankara 2000, s.101-102.

⁶⁷ *İane Defteri*, s.2, 3, 11, 17, 26.

⁶⁸ *İane Defteri*, s.3, 4, 5, 8, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 23, 25, 26, 27, 28, 32.

⁶⁹ *İane Defteri*, s.34.

Komisyonun haricinde Trabzon'da çeşitli vasıtalarla yardım gönüllüleri tarafından toplanan paralar da İane Defteri'nin sonuna ilave olunmuştur.⁷⁰ Yardımların hangi tarihte kimler aracılığı ile toplandığı Tablo 48'de götserilmiştir. Burada komisyonun topladığı yardıma katılamayan diğere esnaf gruplarından, mahalle sakinlerinden ve resmi kurumlardan yapılan yardımlar yer almaktadır. Tabloda görüldüğü üzere Meşveret Gazetesi Müdürü Naci Efendi topladığı 8 ayrı yardım ile Trablusgarp Savaşı için önemli miktarda katkı sağlamıştır.⁷¹ Bu şekilde komisyon haricinde 8.009 kuruş, 17 para toplanmış olup bu miktar doğrudan Trabzon Mal Sandığı'na teslim edilmişti. Böylece Trabzon'dan toplanarak Trabzon Mal Sandığı'na teslim edilen yardım miktarı 92.386 kuruş, 37 paraya ulaşmıştı.⁷²

Sonuç

1911 yılında İtalya'nın saldırısı ile başlayan Trablusgarp Savaşı ülke içinde ve dışında dikkatle takip edilmiştir. Savaşın ilk günlerinden itibaren ülke içinde tepkiler sürürken öte yandan Trablusgarp'a destek için bir takım çalışmalar da yürütülmüştür. Bu bağlamda savaş bölgesine gönüllü subaylar ve sağlık ekipleri giderken, maddi katkı sağlamak için de yardım kampanyaları başlatılmıştır. Trablusgarp'ta savaşanlara destek sağlamak amacıyla Trabzon'da bir yardım komisyonu oluşturulmuştur. Trabzon'un ileri gelenleri tarafından oluşturulan komisyonun çalışmaları neticesinde şehirde geniş bir topluluk yardıma iştirak etmiştir. Bu kampanyaya Müslim, gayrimüslim ayrımı yapılmaksızın şehirde yaşayan herkesin katılımı sağlanmıştır.

Tarih boyunca önemli bir liman ve ticaret şehri olması hasebiyle çeşitli iş kolları ve esnaf gruplarına sahip olan Trabzon'da da bunlara mensup olanlar kümelenerek bu yardım kampanyasına iştirak etmişlerdir. İçlerinde tüccarların bulunduğu Trabzon'un tanınmış aileleri, bireysel yardımlarıyla da katkı sağlamışlardır. Ayrıca o dönemde sağlıktan eğitime her kesimdeki görevliler, resmi kurum ve kuruluşlar kalabalık kadrolarıyla bu hayırlı işe katkı sunmuşlardır. Bu kampanyaya katkı yapanların listesinin tutulduğu İane Defteri, Trabzon halkının fedakârlığını, milli konulardaki hassasiyetini göstermesinin yanı sıra o dönemin kurum ve kuruluşları ile çalışanlarının tespitine dair bilgi vermesi bakımından da ayrıca önemlidir.

Müslümanlar gibi gayrimüslimler de gerek kurumsal, gerekse bireysel olarak Trablusgarp Savaşı için toplanan yardıma iştirak etmişlerdir. Bu durum da bize, en azından Trabzon yereli örneğinde henüz Müslümanlar ve gayrimüslimler arasında bir ayrışmanın olmadığını, tıpkı Müslümanlarda

⁷⁰ *İane Defteri*, s.35.

⁷¹ Nitekim Naci Bey bir taraftan gazetesinde savaş ile ilgili haberlere yer verip halkı bilgilendirirken öte yandan gazete aracılığıyla yardım toplandı.

⁷² *İane Defteri*, s.35.

olduğu gibi, gayrimüslim Osmanlı vatandaşlarında da “vatan savunması” kavramının ortak bir zemin oluşturduğunu göstermektedir.

Dini bayramlar, mekân olarak da camiler ve kahvehaneler yardım toplanması konusunda önemli bir işlev görmüştür. Özellikle kahvehane sahiplerinin bu kampanyaya topluca denilebilecek bir şekilde destek vermesi, dönemin kahvehanelerinin sosyal işlevini göstermesi açısından da önemli bir veri sunmaktadır.

Yardım kampanyası, Trabzon’un esnaf ve tüccar profilini, ekonomik ve sosyal statü açısından göstermesi bakımından da önemlidir. Zira dönemin Trabzon’unun sosyal yapısına dair kapsamlı verilerin bulunmaması, İane Defteri’nde yer alan bilgileri daha da anlamlı kılmaktadır.

Trablusgarp Savaşı nedeniyle Trabzon’da düzenlenen bu yardım kampanyasının aynı zamanda daha sonraki süreçte yapılacak olan kampanyalarına öncülük ettiği de söylenebilir. Zira Trablusgarp Savaşı’nın hemen ardından yaşanan Balkan Savaşı sırasında da ciddi yardım kampanyaları düzenlendiği bilinmektedir. Trablusgarp Savaşı sırasında gerçekleştirilen yardım kampanyası ile oluşturulan milli bilincin Balkan Savaşı sırasındaki yardımlar için bir tür hazırlık ortamı sağladığı söylenebilir.

Trabzon halkı, Trablusgarp Savaşı’na katılanlara yardımı hem dini hem de insani bir görev olarak telakki edip kendi kıt imkânlarına rağmen ellerinden gelen fedakârlığı yapmışlar ve hatırı sayılır miktarda yardımda bulunmuşlardır.

Tablo1: Hancılar Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁷³

İsim	Kuruş	Para
Hancılar Kethüdası Salta-zâde Hafız Osman Efendi	20	60
Köse-zâde Hacı Abdullah Efendi		60
Kürt-zâde Mevlüd Ağa	20	59
Limon Oğlu Yanko		50
Kazaz Oğlu Ali Efendi		50
Zukamyan Kayril		40
Zukamyan Bogos		40
Küçük Ali Ağa ve Şeriki Hüseyin		50
Özili Hasan Çavuş		25
Batumlu Ahmed Efendi		25
Balta oğlu Lambo		25
Totos Oğlu Yurika		25
Katmir Oğlu Yurika		25
Hancı Yordan		25
Tahir Ağa-zâde Hasan Efendi		20
Arabacı Mustafa Ağa		20
Gümrükçü Oğlu Ali Beşe		20
Kozma Oğlu Nikola		20
Hancı Kâmil Efendi	20	12
İranlı Ağa Recep	20	12
Semerci Oğlu Yanko	20	12
Meyhaneci Oğlu Hacı Yor	20	12
Manat Oğlu Kosta	20	12
İmam-zâde Abdullah Usta		10
Mehmed Ali Usta		5
Mevlüd Onbaşı		40
Ohannes Ağa	20	12

Tablo 2: Otel Sahipleri Tarafından Yapılan Yardımlar⁷⁴

İsim	Kuruş	Para
İskele'de Selanik Otelcisi Avedis Efendi	20	
Otelci Şakir Efendi (İskender Paşa Mah. ahalisi)	20	
Otelci Osman Reis (İskender Paşa Mah. ahalisi)	10	
Şems Oteli müsteciri Tevfik	94	20
Meydanda Konstantinopol Palas sahibi Lambo Ektenidi	50	

⁷³ İane Defteri, s.3,4.⁷⁴ İane Defteri, s. 2, 17, 19, 31.

Tablo 3: Kasap Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁷⁵

İsim	Kuruş	Para
Fandaklı-zâde Ahmed Ağa	216	
Nalband-zâde Mehmed Efendi	119	20
Kabadayı-zâde Osman Ağa	60	
Hafız Tahir-zâde İshak Ağa	40	
Polad-zâde Hacı Ömer Ağa	59	20
Emir Hacı Ali-zâde Temel Ağa	216	
Hacı-zâde Ahmed Ağa	108	
Yakub-zâde Ahmed Ağa	47	10
Damlacı-zâde Musa Ağa	108	
Derviş Oğlu İsmâil Ağa	108	
Özili Oğlu Arab İbrahim Ağa	50	
Hayri Oğlu İbrahim Ağa	108	
Kara Ali Oğlu Mehmed Ağa	62	20
Reşid Kavvas-zâde Halil Ağa	94	20
Çilingirin Hamdi Ağa	20	
Arap Hamid Ağa	15	
Barutcu Oğlu Halil Ağa	108	
Kırcı Faik Ağa	10	
Kırcı Mustafa Ağa	40	
Oflu Oğlu Şükrü Ağa	25	
Kahramanın Hüsnü Ağa	40	
Çilingirin Ahmed Ağa	59	20
Polad-zâde Hafız Tufan Efendi	25	
Dereli-zâde İbrahim Efendi	50	
Alıdayı-zâde Ali Efendi	94	20
İplikçi-zâde Arif Efendi	54	
Naim-zâde Osman Ağa	108	
Maraba Oğlu Osman Ağa	20	
Maraba Oğlu İzzet Ağa	20	
Debbağhanede Kasap Osman Ağa	10	
Kahraman Oğlu Mahmud Ağa	12	20
Kırcı Rahmi Ağa	30	
Kabadayı-zâde Hacı Salih Ağa	30	
Yakninin Ali ve Pir Ağalar	108	
Seyis oğlu Ömer Efendi	25	
Şeyhin Lütüf Ağa	20	
Birinci Oğlu Hasan	6	10
Kahramanın Şükrü Ağa	20	
Şebhaneli Ahmed Ağa	40	
Helvacı Mehmed Ağa	54	
Usta Sallaklardan	205	

⁷⁵ İane Defteri, s.4-5.

Kasab Şebhaneli Ahmed Ağa	20	
Doğramacı Saki-zâde Mehmed Efendi	216	
Hacı Yakup-zâde Tevfik Efendi	32	20
Konkalidi Banco Efendi	108	
Çulha-zâde Biraderler	1080	
Ömerbaş-zâde Celal Efendi	94	20

Tablo 4: Hamamcılar Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁷⁶

İsim	Kuruş
Meydan Hamamcısı Mustafa Efendi ve Ali Ağa	100
Kethüda Oğlu Hamamcısı İbrahim Ağa	70
Çifte Hamamcısı Dede Ali Ağa	60
Paşa Hamamcısı Şerif Ağa	60
Hacı Arif Hamamcısı Rıza Ağa	50
İmaret Hamamcısı İbrahim Ağa	40

Tablo 5: Kunduracılar Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁷⁷

İsim	Kuruş	Para
İstilyanos	10	
Hristo Dirifdanidi	37	20
Yazıcı Oğlu	25	
Kahveciyan	25	
Terzi Oğlu	6	10
Lengidi	6	10
Ayasofyalı Mehmed	18	30
Abostolidis	5	
Ahmed Usta	5	
İstefor oğlu	6	10
Kalibçi Fot	12	20
Yordan Oğlu	12	20
Makaryân	5	
Ohayun	2	20
Doyigyan	6	20
Hubyân	12	20
Papasyân	2	10
Vasil	2	10
Kurksanidi	24	20
Harîd Oğlu	12	20
Murad Oğlu	10	
Hristolidis	2	20

⁷⁶ İane Defteri, s.5.⁷⁷ İane Defteri, s.5,6.

İkonomidis	12	20
Lubliyân	2	20
İsmail Usta	5	
Elmasyan	6	10
Murad Oğlu	2	20
Marand Oğlu	12	20
Kiryâzi	2	20
Çaklıdı	5	
İzanyadı	5	
Bozani	11	10
Vafyadı	2	20
Yovakim Oğlu	6	10
Emir Ali Oğlu Temel Usta	32	20
Yunus Usta	7	20
Papas Oğlu Ohannes	6	10
İpek Oğlu	12	20
Mihalidi Nikola	6	10
Sizareli	12	20
Ohancan	12	20
Homanyak	12	20
İstefani	6	10
Çerkes Mehmed	25	

Tablo 6: Doğramacı Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁷⁸

İsim	Kuruş	Para
Mehmed Efendi	54	
Anesti Mavzenidi	30	
Leon Anbaryân	20	
Tahmaz Oğlu Anesti	5	
Dimitriyoz	12	20
Kut Oğlu Anastas	6	10
Ohanyan Avnik	40	
Kut Oğlu İlya	10	
Humul Oğlu Yorika	12	20
Ömer Usta	12	20
Bilâl Usta	25	
Korkor Oğlu İlya	5	
Mekteb-i Sanayi ustalarından	40	
Yânî İstefânidi	12	20
Haham Oğlu Yorika	71	10
Osib Barkentanyân Biraderler	45	10
Kâmîn Oğlu Yanî	20	
Panayoti Holacidi	32	20

⁷⁸ İane Defteri, s.6,7.

Panâyot Kostantinidi	20	
Gelin Oğlu Panâyot	6	10
Diğer Gelin Oğlu Panâyot	12	20
Kostantin Kabayanidi	61	10
Doğramacı Simon Irgadlarından	26	10
Panâyot Mirejeos	10	
Todor Mirejeos	5	
Haralambo Mirejeos	12	20
Mınas Simonyan	5	
Haltopulo Petro	6	10
Dimistoklu Mánosidi	12	20
Dimitri Hartidis	5	
Yorkiyos Kamin	2	20
Anastas Papadopulos	5	
Pavli Pavlidi	12	20
Temel	12	20
Tobhâre Yorika	12	20
Küçük Ömer Usta	40	
Hacı Oğlu Kosta	20	
İbrâhim Usta	30	
Hacı Oğlu Simon	20	
Panâyoti	5	

Tablo7: Manav Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁷⁹

İsim	Kuruş	Para
Esnaf Kethüdası Emir-zâde Osman Efendi	50	
Dede-zâde Ahmed Salih Efendi	80	
Memiş Yazıcı-zâde Abdullah Efendi ikinci defa	20	
Nalband Abdullah Usta	5	
Bağdacı-zâde Biraderler	62	20
Memiş Yazıcı-zâde Şükri Efendi ikinci defa	30	
Kahveci Ali Ağa	5	
Faiz-zâde Mesud Efendi	70	
Ateş Kâpudan Zâde İhsan Efendi	50	
Hacı İsmet Efendi	30	
Dede-zâde Şükri Efendi ikinci defa	20	
Molla Hasan-zâde Genç Ağa ikinci defa	12	20
Memiş-zâde Mehmed Ali Efendi ikinci defa	20	
Azîz Ali-zâde Ahmet Ağa ikinci defa	5	
Dede-Zâde Hacı Behrâm Efendi	50	
Kır-zâde Ahmed Efendi	40	
Kara Hasan-zâde Kâşif Efendi	80	
Dede-zâde Sırrı Efendi	20	
Alemdar-zâde Raif Efendi	20	

⁷⁹ İane Defteri, s.7,8.

Kalafat Oğlu Dimitri Ve Şeriki Yordan	12	20
Kostantin Oğlu Yorgi	25	
Katmir Oğlu Yorgi	12	20
Todor Oğlu Lefter	10	
Kormaz Oğlu Nikola	12	20
Tahmis Ağası-zâde Őukri Efendi	12	20
Tahmis Ağası-zâde Hamdi Efendi	12	20
Tahmis Ağası-zâde Ahmed Efendi	12	20

Tablo 8: Soğanpazarı Bakkal Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁸⁰

İsim	Kuruş	Para
Kâmil-zâde Hacı Mustafa Efendi	108	
Abdi-zâde Osman Efendi	40	
Topcu-zâde Abdulgani Efendi	50	
Abdi-zâde Fehmi Efendi	10	
Kara Mehmed Oğlu İsmail Efendi	12	20
İslâm-zâde Hurşid Efendi	12	20
Garabet-zâde Hacı Mehmed Efendi	20	
Kürt-zâde Harun Efendi	50	
Kürt-zâde Ömer Efendi	10	
Uzun Ali-zâde Abdullah Efendi	20	
Tahmis Ağası-zâde Hamdi Efendi ikinci defa	20	
Çizmecî-zâde İhsan Efendi	12	20
Rıza ve Murad Efendiler	12	20
Bayraktar-zâde Hacı Emin Efendi	25	
Abanos-zâde Ahmed Efendi	20	
Hacı İbrahim-zâde Kalıpçı Zâim Efendi	5	
Çerkes İŐhak Efendi	5	
Nevres Efendi	12	20
ŐubaŐı-zâde Emin Efendi	20	
Tahmis Ağası-zâde Őukrî Efendi ikinci defa	12	20
İbrâhim Efendi	32	20
Ali Efendi	17	20
Kır-zâde Ahmed Efendi ikinci defa	12	20
Zemânis-zâde Hacı Hasan Efendinin Mahdümü Mehmed Efendi	12	20
Kuloğlu Mikdât Efendi	2	20
Yomralı Hasan Efendi	12	20
Manav Kethüdası Osman Efendi ikinci defa	12	20
Çörekeçi Ali Can Usta	12	20
Pazarkapı Muhtarı Ahmed Efendi	2	20
Bayraktar-zâde Ahmed Efendi	12	20
Bilâl Efendi	20	

⁸⁰ İane Defteri, s.8,9.

İbrâhim Efendi	13	
Faiz Oğlu Mehmed Efendi	20	
Kahveci Rasim	2	10
Zeyn Oğlu Ahmed Efendi ve Şeriki	11	10
Ahışalı-zâde Hakkı Efendi	12	20
İsmail Ağa	5	
Őekerci Ali Ağa	5	
Ahmed ve Halım Efendiler	5	
Tahmis Temel Ağa	10	
Hafız Efendi	2	20
Mustafa Efendi	6	10
Abdullah Efendi	5	
Tenekeci Ahmed Ağa	10	
Ali Çavuş ve Hamdi Efendi	10	
Hakkı Efendi	10	
Yakup-zâde Hacı Mustafa Efendi	10	
Kazancı-zâde Abdullah Efendi	11	10
Lütfi Efendi	6	10
Ârif Efendi	10	
Mahmud Efendi	7	20
Çörekçi Ali Osman Usta	10	
Hacı İbrâhim-zâde	5	
Őekerci Mustafa	1	10
Zihni Efendi	5	
Mehmed Efendi	5	
Çavuş Aka	5	
Nâmık Efendi	5	
Neşet Efendi	5	
Mehmed Efendi	5	
Mehmed Temel Efendi	5	
Mehmed Efendi	10	
Tâlib Ağa	12	20
Hacı Aziz Efendi	5	
Emrah Efendi	5	
Remzi Efendi	5	
Muhyiddin ve Ali Rıza Efendi	3	30
Yalman-zâde Mehmed Efendi	12	20
Rifat Efendi	5	
İlyas Oğlu Rifat Ağa	10	
Nuri Efendi	5	
Tûfan Efendi	12	20
Berber Hacı Osman Efendi	6	10
Çörekçi Hacı Reşit Usta	12	20
Tahmis Ağası-zâde Ahmed Efendi ikinci defa	20	
Hüseyin ve Temel Efendi	10	
Çerkes Osman Efendi	5	
Mehmed Efendi ve Mehmed Çavuş	10	

Tablo 9: Meydan-ı Şarki Bakkal Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁸¹

İsim	Kuruş	Para
Kos Oğlu Salih Efendi	40	
Banco Haçopolos	18	30
Hristo Oğlu Anastas	10	
Köçek Oğlu Banco	12	20
Kostaki Papadopolo	6	10
Alemdar Zâde Derviş Efendi	10	
Lambo Manosidi	20	
Karaçekel Oğlu Aziz Efendi	20	
Yazıcı Oğlu Mihâil	20	
Zeynel Oğlu Musa Çavuş	20	
Muziri Biraderler	20	
Mihâil Oğlu Ekilef	10	
Yanko Velule	7	20
Halet Panayot Oğlu Anesti	20	
Kostantin Oğlu Yanko	10	
Dizdar Zâde Nuri Efendi	40	
Panayot Papadopolos Efendi	20	
Laz Oğlu Kosta	20	
Mile Oğlu Lambo	12	20
Mustafa Oğlu Mevlûd Ağa	5	
Zenub Şişeyan	12	20
Filibos Hanciyan	2	20
Yarım Ağanın Şükrü	5	
Kalost Ağa	12	20
Ardaş Köleseryan	12	20
Yunus Ağa-zâde Ziyâ Efendi	12	20
Karnik Malkastıyan	15	
Yanko Muradidi	10	
Yesif Halet Panayot Oğlu	5	
Maydiros Asadoryan	25	
Banco Panayotidi	15	
Sütbeyazyan	20	
Marat Oğlu Kosta	6	10
Hacı Yor Oğlu Hacı Petro	20	
Setrak Sürenyan	12	20
Bilidi Birâderler	12	20
Ardaşis Sankasaryan	12	20
Kostantin Haralambidi	20	
Tütüncü Ali Ekber	5	
Enis ve Niyâzi Efendiler	5	
Çilingir Hasan Usta	10	
Börekci Mehmed Ali Usta	7	20

⁸¹ İane Defteri, s.22,24.

Artin Kazancıyan	12	20
Mıkırdıc Ağa	5	
Ari Efendi Maranisif	59	20
Hacı Sai-zâde Râif Efendi	12	20
Bekâr Oğlu Yusuf ve Arslan Efendiler	12	20
Vanlı Oğlu Besim Efendi	12	20
Hafız Osman-zâde İhsân Efendi	5	
Soğuk Oğlu Minâs	2	20
Sakav Kıyan	5	
Bargor Oğlu İstefor	20	
Bolan Oğlu Andon	12	20
Nikola Garamaniko Polo	12	20
Beyân Oğlu Mehmed Ali Ağa	12	20
Horom Oğlu İstefor	6	10
Çanakçı Panâyot	6	10
Yoryadi	6	10
Kosta Kalfatidi	10	
Aksa Kosdidi	12	20
Panayot Bobridi	5	
Yorgi Yoryadi	20	
Akrid Oğlu Panayot	40	
Kukas Birâderler	10	
Birbakli Anderya	10	
Yağcı Aleksi	12	20
Mesrob Tütüncüyan	7	20
Sarrafi Dimitraki	12	20
Kokoyan Karabet Efendi	20	
Pavli Birâderler	20	
Dilber Mehmed Efendi	6	10
Pavli Kapani Mahdumları	20	
Dimitri Akridi	15	
İstilyanidis	12	20
Kitapçı Yoryâdi	12	20
Vafyadi Vasil	40	
Bilidi Birâderler	12	20
Panâyot Kangelidi	54	
Kotor Oğlu Kosta	12	20
Kodin Oğlu Yanko	12	20
Todor Bulanidi	12	20
Yorgi Papadopolo	20	
Aframidi	2	20
Dimistokli	5	
Aksanidi	20	
Dimaleon	20	
Eftemyâ	12	20
Dimitriyân Haralambo	30	
Todor Papadopulo	18	30

Leblebici Şârâm	6	10
Tonyalı Oğlu Mikırdıc	12	20
Bir kimse tarafından	5	
Avram Çakmak	6	10
Bol Oğlu İstadyos	2	20
Ablak Oğlu Kosta	10	
Lebân Oğlu Fokyo	5	
Fot Oğlu Morika	10	
Mihail Oğlu Yani	5	
Panıç Oğlu Andon	20	
Tirebolulu Todor	5	
Amer Oğlu Hristo	6	10
Tarakcıoğlu Lambo	12	10
Kalaycıoğlu Dimitri	20	
Hacı Numan-zâde Bekir Efendi	5	
İlya Pâniç	6	10
Lisaryor	12	20
Antiropopolos Nikola	12	20
Karsan Oğlu Yanko	5	
Lefter Terzipolo	6	10
Mustafa Kavas	5	
Bir zât tarafından	8	30

Tablo 10: Abacı Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁸²

İsim	Kuruş	Para
Şehristan Oğlu Biraderler	60	
Muyis Oğlu İstavri	12	20
Fort Oğlu Kosta	10	
Astadyos Oğlu Anastas	10	
Ermeni Setrak	5	
Çalık Oğlu Hristo	12	20
Dıranol Oğlu Yorika	6	10
Şehristan Oğlu Yorika	12	20
Efrem Oğlu Banco	6	10
Petro Oğlu Anderya	6	10
Makro Oğlu Nikola	12	20
Pareşkeve Oğlu Yorika	12	20
Papol Oğlu Yesif	12	20
Fandaklı Oğlu Hristo	6	10
Murdo Oğlu Lambo	5	
Papas Oğlu Ebostol	12	20
Kaltaban Oğlu Lazar	12	20
Makro Oğlu Andon	6	10
İstasyan Oğlu Dimitri	12	20
Efrem Oğlu Yorika	20	

⁸² İane Defteri, s.9,10.

Tablo11: Kuyumcu Esnafi Tarafından Yapılan Yardımlar⁸³

İsim	Kuruş	Para
Aram Kâhya	7	20
Ardaşis Çiknavriyan	7	20
Vağarşak Kayayan	7	20
Kukuyan Misak	12	10
Avraham	6	10
Kuyumcular Kethüdası Simon Ağa	20	
Maydiros Amasayan	5	
Mihan Kayayan	5	
Hacı Minas Menasyan	5	
Mihrinat Emiryan	5	
Karabet İklizyan	5	
Leon Çirakyan	10	
Arşak Kuzyan	5	
Sergiz Duryan	10	
Yervânet Kabayan	5	
Ohanes Başyan	10	
Ohanes Taylarışyan	5	
Dirifdan Oğlu Kostantin	6	10
Martak Oğlu Yorika	5	
Kalyopolos Vasil	5	
Şeker Oğlu Nikola	12	20
Papas Oğlu Vanikli	5	
Bilidi Oğlu Birikli	6	10
Yesif Oğlu Kozma	2	20
Kongardi Yorgo	5	
Papas Oğlu Banco	5	
Tozmanof Oğlu Nikola	20	
Kadakal Oğlu Kosta	10	
Muşık Yorika	12	20
Anastas Kirtanas	7	20
Kuştur Oğlu Yanko	12	20
Lamyanos Oğlu Anesti	7	20
Hacı Mihail Oğlu Yorika	7	20
Dimitri Oğlu Yani	7	20
Aksandiyos Aleksiyyadi	7	20
Apsum Dumyân	15	
Bağdacı Oğlu Andon	5	
Fulan Oğlu Nikola	6	10
Bolhiron Disyolos	12	20
Panayot Disyolos	12	20

⁸³ *İane Defteri*, s.10,11.

Tablo 12: Hallac Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁸⁴

İsim	Kuruş	Para
Dellâl-zâde Zikrullah Efendi	25	
Bâlihsar Oğlu Ahmed Usta	15	
Hacı Kul Oğlu İsmail Usta	15	
Esad Efendi Oğlu Hamdi Usta	12	20
Çubukcu Oğlu Mehmed Ali Usta	12	20
Mehmed Yazıcı Oğlu Mehmed Usta	15	
Esber Oğlu Pareşkeve Usta	10	
Yazıcı Oğlu İshak Usta	12	20
Küçük Ali Oğlu Şükrü Usta	6	
Durmuş Oğlu Feyzullah Usta	5	
Kalobidi Yanika Usta	10	
Mavridi Tudor Usta	6	10
Topal Oğlu İlyâ Usta	6	10
Kanbur Oğlu Yânî Usta	6	10
Karabacak Oğlu Lefter Usta	5	
Zâr Oğlu Nikola Usta	10	
Sürmeneli Oğlu İsmail Usta	5	
Kaldaban Oğlu Kosta Usta	12	20
Tudor Oğlu Vâsîl Usta	12	20
Lambo Usta	5	
Varilci Oğlu Gorgor Usta	25	

Tablo 13: Bakırcı Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁸⁵

İsim	Kuruş	Para
Bıyık-zâde Asım Efendi	60	
Tamtakır Oğlu Şükrü Usta	60	
Kılıç Oğlu Ovakim	30	
Muğre Oğlu Serkiz	40	
Papas Oğlu Osib	6	10
Tuna Oğlu Nikola	12	20
Tamtakır Oğlu Emin	12	20
Ohanes Usta	6	10
Karagöz Oğlu Agop	6	10
Hempâr Usta	6	10
Boyacı Oğlu Karabet	6	10
Boyacı Oğlu Kamik	5	
Boyacı oğlu Setrâk	5	
Ahmed Ağa	6	10
Arastakis	6	10

⁸⁴ *İane Defteri*, s.14.⁸⁵ *İane Defteri*, s.14.

Tablo 14: Kalaycı Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁸⁶

İsim	Kuruş	Para
Hekim Usta	12	20
Hekim Ustanın Kalkası Hristo	6	10
Çakır Oğlu Dimitri	6	10
Arid Oğlu Bulhiron	2	20
Çakır Oğlu Panayot	6	10
Hanid Oğlu Yani	2	20
Debrakol Oğlu Tudor	6	10
Gorgor Oğlu Yordan	12	20
Esmeryân Serkiz	5	
Yamandı Oğlu Kosta	6	10
Kalaycı Lebridi	10	
Gorgor Oğlu Tudor	7	20
Derviş Oğlu Mustafa	6	10

Tablo 15: Fırıncı Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁸⁷

İsim	Kuruş	Para
Meydanda Halil Usta	108	
Feyzi Usta	37	20
Kal'a Kapısında Arif Usta	50	
Zağnosda Mollâ Salih	108	
Orta Hisarda Osman Usta	50	
Debbağhanede Hamdi Usta	47	10
Uzun Sokakta Musa Efendi	50	
Kır-zâde Hüseyin Efendi	119	
Taksimde Mustafa Usta	125	
Nuri Usta	250	
Sadullah Usta	108	
Yeni Mahalle Boğazında Şükrü Usta	25	
Köprü Üzerinde Mahmûd Usta	30	
Eksothada Hasan Usta	25	
Farosdaki Fırıncı	6	10
Aldı Kaçtı Oğlunda Kahraman Usta	15	
Fırıncı Ali Usta	25	
İskelede Fırıncı Kosta	50	
Değirmenderede Yanko	25	
İskele Başında Yorika	50	
Meydanda İstefor	50	
Meydanda Pavli	50	
Yemeniciler Arastası'nda Nikola Usta	100	
Çarşıda Aleksî Usta	50	
Sipahi Pazarı Başında Amanet Usta	40	
Pazar Kapısı'nda Nikola'nın iki fırından	75	

⁸⁶ İane Defteri, s.19.⁸⁷ İane Defteri, s.19,20.

İncirlikde Nikola Usta	25	
Kavak Meydanında Nikola Usta	15	
İç Kalede Lambo Usta	15	
Debbağhane'de Yanko Usta	15	
Hacı Kasım'da İsbir Usta	25	
Suluhan'da Lambo Usta	50	
Değirmendere'de Açum Usta	108	
Ayafilibo'da Lazar Usta	25	
Çarşıda Artin Usta	50	
Mumhâne Önü'nde Agob Usta	50	
Debbağhane'de Gazâr Usta	25	
Çarşıda Mıkır Usta	37	20
Çarşıda Hemptarsum Usta	15	
Menugel İstapan	150	
Solomon	10	
Değirmendere'de Girkor Efendi	20	

Tablo16: Bezzâz ve Kazzaz Esnafıyla Sipahi Bazarı Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁸⁸

İsim	Kuruş	Para
Sipahi Bazarında Saatçı Haykazın	6	10
Hacı Memiş Zâde Mustafa Efendi	12	20
Sipahi Bazarında Terzi Oğlu Ferhâd Ağa	5	
Gogol Yanidi Yanko	12	20
Hasan Oğlu Mevlüd Ağa	12	20
Hacı Mahmud-zâde Emin Efendi	25	
Topal-zâde Osman Efendi	5	
Kâmil-zâde Terzi Ali Bey	12	20
Dellal Hakkı Efendi	2	20
Bulutcu Oğlu Hasan Ağa	5	
Değirmenci Oğlu Salih Efendi	2	20
Uzun-zâde Mustafa Efendi	2	20
Toygar Oğlu Mustafa Efendi	5	
Hacı Memiş-zâde İlyas Efendi	6	10
Dellal Salih Efendi	5	
Momoc Oğlu Hacı Ali Efendi	20	
Vanlı-zâde Hüseyin Efendi	20	
Semerci-zâde Ali Rıza Efendi	25	
Köçek Mehmed Oğlu Hüseyin Efendi	5	
Dok Oğlu Hacı Mustafa Efendi	15	
Alay-zâde Kazım Efendi	25	
Dok Oğlu Hacı Mustafa Efendi'nin Mahdumu Hüseyin Efendi	12	20
Bezzâz Rasim Efendi	25	
İmam-zâde Osman Efendi	94	20
Bezzâz Kokoyan Hatun	12	20

⁸⁸ İane Defteri, s.24,25.

Barutcu-zâde Edhem Efendi	2	20
Tütüncü-zâde Mustafa Efendi	12	20
Tekyan Mıkır Ağa	6	10
Dok-zâde Mehmed Efendi	5	
Pamukcu Kürt-zâde Mustafa Efendi	25	
Kokoyan Sunyâd	20	
Didebân-zâde Mustafa Efendi	25	
Kara Mahmud Zâde Mustafa Efendi	12	20
Alemdar Zâde Ali Bey	25	
Nimbıyık-zâde Kamil Efendi	10	
Çulha-zâde Mehmed Efendi	12	20
Hacı Oğlu Osman Efendi	5	
Tütüncü Oğlu İlyas Efendi	25	
Ruşen Efendi-zâde Hafız Efendi	12	20
Pamukcu Recep Efendi	12	20
Kasbaryan Porzanit Ağa	47	20
Pamukcu Elmas	6	10
Kazzaz Hacı Seyit-zâde Mustafa Efendi	12	20
İbiş-zâde Salih Efendi	10	
Bezzâz Ali Yazıcı-zâde Hüseyin Efendi	7	20
Tuhafiyeci Barşikoh Oğlu İstafor	15	
Atam Yovanidis	12	20
Kazaz Sarac-zâde Besim Efendi ve Birâderleri	20	
Pamukcu Memiş-zâde Hacı Ahmed Efendi	94	20
Sipâhi Pazarı'nda Mısırlı Oğlu Hasan Efendi	5	
Sipâhi Bazarında Ferhad Kaptan	10	
Hacı Ali-zâde Mehmed Tevfik Efendi	5	
Kitabcı Hacı Musa Efendi	6	10
Midilli-zâde Hafız Ahmed Efendi	20	
Kör Oğlu Hafız Hayri Efendi	6	10
Ali Çavuş Oğlu Salih Çavuş	6	10
Hanpar Oğlu Viçen	8	30
Dedebey-zâde Fevzi Bey	10	
Berber-zâde Mustafa Efendi	2	20
Karayor Oğlu Simyon	10	
Bezzaz Beşer Oğlu Petro	12	20
Tuhafiyeci Aksanidi Todor	12	20
Bezzaz Papadopolo	20	
Yâkim Oğlu Anesti	6	10
Kazaz Hacı Seyyid-zâde Ömer Efendi	20	
Pamukcu Madaksa Nikolaki	12	20
Pamukcu Zühre-zâde Necati Efendi	25	
Bezzâz Bektâş Efendi	5	
Sivri-zâde Süleyman Efendi	7	20
Bezzâz Beşer Oğlu Yanko	7	20
Kazaz Hacı Seyyid-zâde Said Efendi	12	20
Nalınacı Hüsnü Efendi	10	
Nalınacı Hasan Efendi	12	20
Bezzâz Yanko Misâelidi	12	20

Pamukcu Dimistokli	6	10
Bezâz Kuşdil Oğlu Petro	25	
Bezâz Kundub Oğlu Odisyâ	6	10
Harar Oğlu Andon	12	20
Pavli Müzenidi	12	20
Şehristan Oğlu Yorika	10	
Anesti Atamidi	25	
Beşer Oğlu Hristo	12	20
Ceneviz Oğlu Misâil	12	20
İlyâ İlyadi	12	20
Köçek Mehmed-zâde Hüseyin Efendi	12	20
Hemayak Kayuryan	12	20
Parsal Oğlu Birâderler	12	20
Bezâz Milankiri	12	20
Molla Hasan-zâde İhsan Efendi	10	
Lebridi Kostantin	10	
Tavşan Kostantin	25	
Çönberci Pelidi	25	
Sogomanyan Yakos Ağa	12	20

Tablo 17: Debbağ Esnafi Tarafından Yapılan Yardımlar⁸⁹

İsim	Kuruş	Para
Muti-zâde Ahmed Efendi	35	
Hamurat-zâde Ali Efendi	20	
Güleoğlu Süleyman Efendi	20	
Kâmil Oğlu Hamdi Efendi	20	
Yakub Oğlu Süleyman Efendi	12	20
Vanlı Bayrakdar Oğlu Ahmed Ağa	20	
Köse Oğlu Hamdi Ağa	20	
Palta Oğlu Osman Ağa	6	10
Lazoğlu Hüseyin Ağa	6	10
Alemdar Oğlu Rüşdü	10	
Abdullah Oğlu Ahmed	10	
Kadakal Oğlu Osman	5	
Sürmeli Oğlu Ali Ağa ve Birader	20	
Ejder Oğlu Hüseyin Çavuş	10	
Kara Hasan Ağa	6	10
Pehlivan Oğlu Mustafa Ağa	20	
Şah Mehmed Oğlu Osman Ağa	20	
Hacı Keleş-zâde Halil Efendi	20	
Kalman Oğlu Şükrü Efendi	20	
Nalband oğlu Nuri Efendi	15	
Kâtip Oğlu Tevfik Efendi	12	20
Emir Ahmed Oğlu Celâl Efendi	20	
Şeyh-zâde Hayri Efendi	20	
Değirmenci Oğlu İsmail Ağa ve Mahdumları	30	

⁸⁹ İane Defteri, s.27,28.

Tarhanacı Oğlu Şerif Usta	20	
Abdullah Oğlu Huseyin Usta	10	
Pehlivan Oğlu Halil Usta	12	20
Çerkez Mehmed Ağa	6	10
Abdioğlu Mustafa Ağa	12	20
Orhan Oğlu Yusuf	6	10
Bayrakdar Oğlu Mehmed Usta	12	20
Ali Dayı Oğlu Mustafa Usta	7	20
Yoloğlu Ömer Usta	5	
Kavas Oğlu Huseyin Usta	10	
Hallac Oğlu Ahmed Usta	12	20
Emir Ali Oğlu Ali Usta	5	
Sarıoğlu Mehmed Çavuş	6	10
Hasan Çavuşoğlu Ferhat	10	
Biraderi İbrahim	10	
İlyas Oğlu Huseyin	12	20
Kıbar Oğlu Mehmed	5	
Özlıoğlu Osman	5	
Emir Oğlu Ahmed Usta ve Mahdumu	20	
Köse Oğlu Huseyin	12	20
Şeyh-zâde Mehmed	10	
Odabaş Oğlu Şakir	12	20
Tarakçı Oğlu Süleyman	12	20
Kosif Oğlu Ruşen	5	
Pehlivan Oğlu İsmail Usta	20	
Çulcu Oğlu İzmirli Mehmed Usta	20	
Turoğlu Arif Usta	15	
Rüstem Oğlu Hasan Usta	20	
Hacı Oğlu Rıza	12	20
Paşacıkoğlu Mehmed	12	20
Laz Oğlu Huseyin	6	10
Pehlivan Oğlu Temel	12	20
Demirci Oğlu Salih	6	10
Erzurumlu Oğlu Mehmed Ali	10	
Huseyinbaş Oğlu Ömer Çavuş	20	
Emir-zâde Şükrü Efendi	35	
Alemdar Oğlu İbrahim	5	
Kara Hasan Oğlu Bektaş	5	
Kara İbrahim-zâde Mustafa Efendi	20	
Mustafa Oğlu Ahmed	10	
Odabaş Oğlu Tahsin	6	10
Şah Mehmed Oğlu Huseyin	20	
Kalaycı Oğlu Tahsin	6	10
Hamurat Oğlu Şevki	12	20
Fettah Oğlu Hakkı	12	20
Kenan Oğlu Celâl	12	20
Malkoç Oğlu İbrahim	20	
Kadakal Oğlu Ali	6	10
Abdal Oğlu Yusuf	12	20

Tablo 18: Çilingir Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁹⁰

İsim	Kuruş	Para
Hacı Salih-zâde Hamdi Efendi	25	
Hamdi Usta Kalfası Recep	1	10
Hacı Salih-zâde Akif Efendi	12	20
Hacı Osman Usta	12	20
Çilingir İbrahim Usta	5	
İsmail Usta	2	20
Vezirin Hasan Usta	5	
Süleyman Usta	5	
Semerci Oğlu İsmail Usta	5	
Fabrika Kalfalarından Temel Usta	6	10
Fabrikacı Mahmud Usta	6	10
Hacı Mahmut Usta	2	20
Hasan Ustanın Mahdumu Kazım	12	20
Cemal Usta	12	20
Lütfi Usta	2	20
Demirci-zâde Hamdi Efendi	5	
Meydan'da Ömer Usta	12	20
Çilingir Ali Usta	6	10
Çilingir Mustafa Usta	10	
Çilingir Hafız Usta	12	20
Çilingir Feyzullah Usta	12	20
Halim Usta	12	20
Çilingir Ahmed Usta	5	
Feyzullah Ustanın Refiki İbrahim Usta	12	20
Temel ve Ali Ustalar tarafından	20	

Tablo 19: Tenekeci Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁹¹

İsim	Kuruş	Para
Ömer Usta	10	
Ahmed Usta	10	
Hüseyin Usta	12	20
Arab Hüseyin	10	
Arab Ahmed	6	10
Veli Usta Oğlu Ömer	6	10
Haralambo	2	20

⁹⁰ İane Defteri, s.28.⁹¹ İane Defteri, s.33.

Tablo 20: Kalafat Altı İskelesi Kayıkçıları Tarafından Yapılan Yardımlar⁹²

İsim	Kuruş
Mavunacı Esnafı tarafından	2160
Peremeci Esnafı tarafından	2160
Çaparcı Esnafı tarafından	2160
Vapurlarda Çalışan Amele tarafından	1080

Tablo 21: Kahveciler Tarafından Yapılan Yardımlar⁹³

İsim	Kuruş	Para
Bağçeli kahve Müsteciri Arap Hafız Efendi	283	20
Yelkenci zâde Kahvehanesi'nin Müsteciri Yusuf Efendi	60	
Kahveci Rasim	2	10
Meydan-ı Şarki'de Kahveci Gümüşhaneli Kara Çengel Oğlu Mehmed Ağa ve Şeriki Adil Bey	108	
İskele Başında Kahveci Hacı Gani Efendi	108	
Kahveci Salim Ağa	5	
Meydan'da Telgrafhane ebniyesinin altında Kahveci Mehmed Efendi	20	
Meydan'da bahçenin karşısında Kahveci Salih Ağa	20	
Zağnos'da Kahveci Mazlûm-zâde Osman Efendi,	60	
Kumtepe Kahvesi müşterileri tarafından	41	
Kahveci Zühtü Efendi	5	
Kahveci Mehmed Efendi	10	
Kahveci Hacı Mehmed Efendi	5	
Trabzon'da Bakioğlu Kahvehanesi'nde Kurban Bayramı'nda daimi müşteriler tarafından toplanan	6558	
Kahveci Ali Ağa	5	

Tablo 22: Elagosa Tüccar ve Esnafı Tarafından Yapılan Yardımlar⁹⁴

İsim	Kuruş	Para
Eyüp-zâde Ömer Efendi	108	
Hüseyin Ağa-zâde Habib Efendi	50	
Bakkal Ezâm Ağa	25	
Molla Hasan-zâde Hacı Ömer Efendi	108	
Yazıcı Oğlu Banco Efendi	25	
Kasım-zâde Eyüb Efendi	108	
Suiçmez-zâde Emin Efendi	25	
Fırıncı Ezâm Ağa	25	
Kasım-zâde Asım Efendi	12	20
Rakıcı Oğlu Yorika Ağa	12	20
İhsan Efendi	40	
Alemdar-zâde Hacı Hasan Efendi	108	
Anastas Ağa	12	20

⁹² İane Defteri, s.33.⁹³ İane Defteri, s. 2, 5, 8, 9, 11, 16, 17, 19, 26, 31.⁹⁴ İane Defteri, s.33.

Tablo 23: Tekfur Çayır Mahallesi Ahalisi Tarafından Yapılan Yardımlar⁹⁵

İsim	Kuruş	Para
Dava Vekili Hüseyin Avni Efendi ikinci defa	20	
Topal-zâde Hoca Osman Efendi	10	
Hamza Oğlu Mehmed Ağa	5	
Asmaz-zâde Ömer Efendi	5	
Giresunlu Hoca Ahmed Efendi	5	
Giresunlu Katır Oğlu Umur Ağa	6	10
Köle Oğlu Mustafa Ağa	20	
Alemdar Oğlu Ali Usta	5	
Kadalkal Oğlu Ali Ağa	7	20
Horlu Oğlu Sâlim Çavuş	2	20
Kadalkal Oğlu Osman Ağa	7	20
Kara Süleyman Oğlu Yusuf	3	30
Fesci-zâde Tayyib Efendi	10	
Köse-zâde Hüseyin Ağa	12	20
Bozlu Oğlu Hasan	5	
Zimit Oğlu Mahmud Ağa	12	20
Ali Yazıcı-zâde Hüseyin Avni Efendi	20	
Burma Oğlu Hamdi Ağa	10	
Köle-zâde Remzi Efendi	5	
Kuşdil Oğlu Hasan	2	20
Değirmenci Oğlu Hasan	5	
Mehmed Yazıcı Oğlu Sâlim Çavuş	10	
Zimit Oğlu İzzet Usta	5	
Keleş Oğlu Temel	2	20
Burma Oğlu Osman	5	
Mâni Oğlu Mustafa	12	20
Birâderi Şükri	5	
Alemdar Oğlu Yusuf	2	20
Murâd Oğlu Sâlih	2	10
Kürt Oğlu Osman	3	30
Murâd Oğlu Ahmed	2	20
Murâd Oğlu Hasan	2	20
Murâd Oğlu İsmail	2	10
Kalkan Oğlu İsmail	1	
Kabâz Oğlu Ali	2	20
Bostan Oğlu Mustafa	5	
Kalaycı Oğlu Mevlüd	6	10
Sufi Oğlu Receb	12	20
Mâvi Oğlu Biliko	12	20
Zimit Oğlu Sami Efendi	20	
Arab Oğlu Hüseyin Efendi	20	

⁹⁵ İane Defteri, s.12-13.

Abdi Oğlu Hasan	6	10
Kara Mehmed Oğlu Ali Cn	15	
Kara Mehmed Oğlu Sleyman	20	
Durmuş Oğlu Mustafa Efendi	40	
Moralı Oğlu Mahmud	20	
Bıyıklı Oğlu Hseyin	10	
Kse Oğlu İzzet	5	
Hekim Oğlu Osman Ağa	20	
Uzun Hasan Oğlu İsmail	20	
Sabık Polis Memuru Osman Efendi	10	
Atanın oğlu dkkncı Hasan	6	10
Yzbaşıltktan Mtekid Hacı Şemseddin Ağa	20	
Barutcu-zde Ali Efendi	25	
Jandarma Karakolu'nda Ali Rıza Efendi	20	
Yol Oğlu Hacı Mehmed Efendi	21	10
Kmil Oğlu Emin Efendi	20	
Tekfr Cyır Fırıncısı Ahmed Usta	20	
Sandukcu-zde Osman Efendi	12	20
Msa Oğlu İbrahim Efendi	20	
Hacı Osman-zde Osman Efendi	6	10
Alemdar-zde Ahmed Ağa	10	
Kse-zde Hafız Mehmed Efendi	6	10
Muhasebede Aşar Mukayyidi Őkr Efendi	20	
Karakazan-zde Şevki Efendi	6	10
Kocaman-zde Remzi Efendi	20	
Bastoncunun Edhem Ağa	20	
Yağcı Mahmud Oğlu Hacı Hasan	5	
Abdi Oğlu Hasan Efendi	5	
Ayafilibo Mekteb Muallimi Hacı Osman-zde Abdulkadir Efendi	10	
Asmaz-zde Hacı Salih Efendi	7	20
İsm'il Ustanın Damadı Mehmed Ağa	5	
Alemdar Oğlu Mustafa Usta	20	
Mutaf Oğlu Ali Ağa	5	
Şatır-zde Mahmud Bey	40	
Oflu Oğlu Ali Ağa	5	
Zimrik Usta'nın Oğlu İstilyani	20	
Hacı Abdullahın Mahdumu İbrahim Usta	5	
Arab Oğlu Ali	20	
Koç Oğlu Ahmed Cvuş	6	10
Altmış Oğlu Raif	12	20
Kse-zde Hacı Abdullah Efendi	54	
Kse-zde Salih ve Osman Ağalar	60	
Alemdar Oğlu Temel Usta	6	10
Çay Mzayedesı Bedeli	25	10
Kalaycı-zde Evliya Efendi	12	20
Emir Oğlu İhsan Efendi	12	20

Asmaz Oğlu Ahmed Usta	6	10
Trablus'da Őhid Olan M¼cahidinin Ervahu İ¼n Mahalle cami-i Şerifinde tilavet olunan Mevl¼d-i Nebi ianesinden fazla kalan	80	
Mehmed Yazıcı Oğlu H¼sn¼ Efendi	12	20
Molla oğlu Yunus Usta	5	
İmam Hasan Efendi	20	
Sandukcu Oğlu Ahmed Efendi	12	20
Kalaycı Oğlu Ali	2	20

Tablo 24: Debbâĝ-hâne Mahallesi Tarafından Yapılan Yardımlar⁹⁶

İsim	Kuruş	Para
izmec-i-zâde M¼baŐir Mehmed Aĝa	10	
Çerkes Ahmed Aĝa	12	20
D¼lger Osman Efendi	12	20
Emir-zâde Halil Necati Efendi	12	20
Giyor Oğlu Odacı Mustafa Aĝa	10	
Hacı Tufan-zâde Mustafa Efendi	12	20
Hacı Kanbur-zâde Mehmet Ali Efendi	20	
Kara Keth¼da-zâde İsmâil Efendi	5	
Alemdar Oğlu Ali avuŐ	10	
Ali Efendi	5	
Muti-zâde Ahmed Efendi	12	20
Ő¼kr¼ Efendi	11	10
Salih Zeki Efendi	6	10
Debbâĝhane İmamı Ali Rıza Efendi	20	
Ali Oğlu Ahmed Efendi	10	
Erzurumlu Celâleddin Aĝa	6	10
Mahkeme M¼baŐiri Hayati Efendi	2	20
Bir zât tarafından	2	20
Hacı Hasan-zâde Ali Ferruh Efendi	12	20
Hoca-zâde Mehmed Kadri Efendi	5	
Buharalı-zâde Mahmud Efendi	2	20
Őekerci Alican Aĝa	5	
Çulcu Oğlu Mehmed	5	
Safer Oğlu Hasan	6	10
Kamacı-zâde Ali Efendi	5	
OdabaŐı Oğlu Şakir Aĝa	2	20
Şeyh-zâde Hacı S¼leyman Aĝa	5	
Posta Başı Temel Aĝa	5	
H¼seyin Aĝa	1	10
ŐıŐman Oğlu Halim Aĝa	5	
Kara Ali Oğlu Mustafa Aĝa	5	
Ali Aĝa	1	

⁹⁶ İane Defteri, s.15,16.

Köçek Osman Oğlu Süleyman Ağa	5	
Bali Oğlu Kamil Ağa	5	
Kasap Dursun Ağa	6	10
Memiş-zâde Mehmed Ali Efendi	5	
Memiş-zâde Hacı Ahmed Efendi	6	10
Yüzbaşı-zâde Hacı Pîr Efendi	6	10
Tenekeci Hüseyin Ağa	2	20
Çizmecî-zâde Bahri Efendi	12	20
Kel Hasan-zâde Fuad Efendi	6	10
Hatip-zâde Kamil Efendi	12	20
Hafiz Salih Efendi	12	20
İpek Oğlu Âkif Ağa	5	
Kahvecî Salim Ağa	5	
Ayrancı Mollâ	1	

Tablo25: Yeni Cuma-i Bala Ahalisi Tarafından Yapılan Yardımlar⁹⁷

İsim	Kuruş	Para
Nâim Oğlu Ahmed Ağa	40	
Tenekeci Arap Ahmed Ağa	25	
Kantarcı Zihni Usta	25	
Güllecî Edhem Ağa	25	
Pir-zâde Mehmed Efendi	20	
Muhtar Hacı Alican Efendi	20	
Belediyede Hacı Hayri Efendi	20	
Aşçı Mehmed Ağa	20	
Çoban Oğlu Rasim Ağa	20	
Kunduracı Ahmed Usta	5	
Kunduracı Tayyib Ağa	7	20
Çerkez Recep Çavuş	6	10
Yusuf Çavuş Oğlu Hüseyin Ağa	12	20
Bakkal Abdullah Çavuş	10	
Gelür Oğlu Kadir	5	
Dülger Arif Usta	18	
Aşçı Kâmil'in Yeğeni Ahmed	5	
Nikola Oğlu Boli (Bavli)	6	10
Bakkal Ahmed Çavuş	20	
Reji Kolcularından Alemdar Oğlu Bayram Deli Hakkı Ağa	10	
Alican Ağa'nın Oğlu Temel Ağa	12	20
Kasap Süleyman Ağa	10	
Debbağ Arif Ağa	5	
Bakırcı Ahmed Usta	12	20
Çakmakçı Osman Usta	12	20

⁹⁷ İane Defteri, s.25,27.

Çapulacı Mehmed Usta	7	20
Kasap Şebhaneli Mehmed Ağa	10	
Kasap Naim Oğlu Osman Ağa	20	
Meydan'da Kasap Mustafa Ağa	12	20
Tenekeci Arap Hüseyin Usta	5	
Ali Bey'in Kasap Halil Ağa	12	20
Kulakkesen'in Mahdumu Kasap Ali Efendi	12	20
Bakkal Sefer Ağa	12	20
Mehmed Efendi'nin Mahdumu Osman Efendi	20	
Makineci Hacı Ömer Usta	12	20
Borizen Oğlu Hasan	6	10
Erzurumlu Niyazi Ağa	5	
Eskici Temliareste	2	20
Çakmakçı Hamdi	10	
Kokanalı Abdullah Çavuş	5	
Mustafa Ağa'nın Oğlu Kasap Yusuf Ağa	12	20
Bakkal Molla Salih	5	
Yumurtacı Yusuf Çavuş	12	20
Karşının Mustafa Ağa	6	10
Kahramanın Hüsnü Ağa	14	20
Makineci Mustafa Ağa	20	
Vehbi Çavuş'un Oğlu Kamil Ağa	5	
Bilal Oğlu Mustafa	10	
Yumurtacı Aziz Ağa	5	
Hacı Yusuf'un müsteciri Fikri Efendi	5	
Taşçı Lambo Usta	5	
Bakkal Bilal Oğlu Hüseyin Ağa	12	20
Sarac Mehmed Salih Usta	12	20
Sumacı Oğlu Abdi Ağa	5	
Kumtepe Kahvesi müşterileri tarafından	41	
Maçkalı Manav Asım Usta	12	20
Sabık Cephanece Osman Çavuş	5	
Mustafa Oğlu Kasap Kerim Ağa	5	
Mustafa Ağa'nın Eniştesi Kerim Ağa	2	20
Boz İsmail Oğlu Mustafa Ağa	5	
Satılmış Oğlu Mehmed Ağa	2	20
Çuvalcı Oğlu Hamid Ağa	2	20
Kuş Mehmed'in Damadı Kasap İbrahim Ağa	12	20
Derviş Oğlu Süleyman Ağa	1	10
Temel Oğlu Mustafa Ağa	2	20
Çanakçı oğlu Temel Ağa	2	20
Kasap Topal Musa Ağa	6	10
Yomralı Molla Mehmed	6	10
Aşçı Hacı Kâmil Efendi	20	
Dellâl Mevlüd Ağa	5	
Hayta Oğlu Hüseyin Ağa	10	
Bir kimse tarafından	1	10

Tablo 26: İskender Paşa Mahallesi Ahalisi Tarafından Yapılan Yardımlar⁹⁸

İsim	Kuruş	Para
Çilingir Hasan Usta	5	
Hacı Hüseyin Reis	5	
Kahveci Zühtü Efendi	5	
Manav Tevfik Efendi	12	20
Tuz Memuru Ahmed Efendi	6	10
Hacı Ali Beşe	12	20
Hatib-zâde Mehmed Efendi	6	10
Hacı Dursun Baba	10	
Tahsildar Temel Efendi	12	20
Kahveci Mehmed Efendi	10	
Orman Memuru Hüseyin Efendi	20	
Çakır Oğlu Hacı Abdullah Reis	12	20
Sufi-zâde Hacı Ömer Efendi	7	20
İbşir Oğlu Osman Ağa	12	20
Veli Efendi-zâde Veli Efendi	12	20
Saraç-zâde Besim Efendi	12	20
Aşçı Hüseyin Efendi	25	
Zekeriya Efendi	5	
Kahveci Hacı Mehmed Efendi	5	
Otelci Şakir Efendi	20	
Otelci Osman Reis	10	
Kavasoğlu (Kusoğlu) Salih Efendi	20	
Hacı Harun-zâde Osman Efendi	20	
Çakıroğlu Yusuf Reis	40	
Ahışhalı-zâde Ali Efendi	6	10
Bakkal Musa Çavuş	7	20
Tiryaki Oğlu Osman Reis	20	
Arabacı Fahri Çavuş	5	
Helvacı Mehmed Efendi	5	
Kantarıcı Hakkı Ağa	5	
Manav Mustafa Efendi	12	20
Manav Tevfik Efendi'nin Mahdumu Mehmed Salih Efendi	5	
Manav Zühtü Efendi	15	
Manav Zühtü Efendi'nin Mahdumu Bekir Efendi	12	20
Tahsildar Mehmed Efendi	5	
Oflu İbrahim Çavuş	5	
Manav Ali Efendi	12	20
Faytoncu Fendail Efendi	2	20

⁹⁸ *İane Defteri*, s.31,32.

Tablo 27: Trabzon Beledi Riyasetinden Yapılan Yardımlar⁹⁹

İsim	Kuruş	Para
Beledi Reisi Barutcu-zâde Hacı Ahmed Efendi	540	
Beledi Azasından Arnavut-zâde Ahmed Efendi	108	
Beledi Azasından Hacı Derviş Ağa-zâde Mahmud Efendi	108	
Beledi Azasından Hartamas-zâde (?) Abdalbaki Efendi	189	
Beledi Azasından Mollabekir-zâde Mehmed Avni Efendi	108	
Beledi Azasından Arabyan Kayzak Efendi	108	
Beledi Müfettişi Nazif Efendi	20	
Tanzifat Müdürü Rasim Efendi	20	
Gureba Hastahanesi İmamı Miraç Efendi	20	
Beledi Katib-i Sanisi Edhem Efendi	10	
Beledi Çavuşlarından Mikırdıc Efendi	12	20
Beledi Çavuşlarından Ali Rıza Efendi	5	
Beledi Çavuşlarından Ali Galip Efendi	5	

Tablo 28: Vilayet Memurin-i Dâhiliyesinden Yapılan Yardımlar¹⁰⁰

İsim	Kuruş
Tahrirat Mümeyyizi Ziver Efendi	100
Ser Müsevvid Mustafa Efendi	20
Müsevvid -i Sani İhsan Efendi	10
Müsevvid-i Salis Hüseyin Efendi	20
Ser Mübeyyiz Mehmed Ziya Efendi	20
Mübeyyiz İsmail Efendi	10
Mübeyyiz Mehmed Bey	10
Mübeyyiz Hacı Osman Efendi	5
Mülazım Nizameddin Efendi	5
Meclis Idare Baş Katibi Hakkı Efendi	60
İkinci Katip Numan Efendi	40
Zabıt Katibi Mustafa Efendi	10
Mukayyid Ömer Bey	10
Evrak Müdürü Hacı Şakir Efendi	50
Mukayyid Hacı Recep Efendi	10
Vilayet maiyetine Memur Feyzi Efendi	20
Vilayet tercümanı Andon Efendi	50

⁹⁹ İane Defteri, s.32.¹⁰⁰ İane Defteri, s.32.

Tablo 29: Vilayet Defter-i Hakani Müdürlüğünden Yapılan Yardımlar¹⁰¹

İsim	Kuruş
Vilayet Defter-i Hakani Müdürü Eyüb-zâde Abdülkerim Efendi	216
Merkez Tapu Kâtibi Mahmud Efendi	40
Giresun Tapu Kâtibi Hüseyin Efendi	108
Piraziz Tapu Kâtibi Mehmed Efendi	108
Akköy Tapu Kâtibi Bilal Efendi	108
Keşap Tapu Kâtibi Edhem Efendi	108
Yomra Tapu Kâtibi Ahmed Esat Efendi	108
Şarlı Tapu Kâtibi Osman Efendi	108
Sürmene Tapu Kâtibi Mehmed Efendi	125
Refiki Ziya Efendi	20

Tablo 30: Vilayet Nafia Dairesinden Yapılan Yardımlar¹⁰²

İsim	Kuruş	Para
Vilayet Nafia Sermühendis Kalust (Kalvist) Efendi	108	
Mühendis Abdullah Efendi	108	
Şube Mühendis Muavini Fotyadis Efendi	60	
Mühendis Muavini Salih Efendi	60	
Başkâtip Hafız Salih Efendi	60	
Muhasebe Kâtibi Hasan Hayri Efendi	20	
Kondüktör Faik Efendi	20	
Kondüktör Abdullah Efendi	20	
Kondüktör Ahmed Cemal Efendi	20	
Kondüktör Ali Osman Efendi	20	
Kâtip Ali Efendi	12	20

Tablo 31: Vilayet Evkaf İdaresinden Yapılan Yardımlar¹⁰³

İsim	Kuruş
Evkaf Müdürü Avni Bey	50
Başkâtip Zati Efendi	20
İkinci Kâtip Zühtü Efendi	20
Hayrat-ı Madure Kâtibi Tahir Efendi	10

¹⁰¹ İane Defteri, s.30.¹⁰² İane Defteri, s.29.¹⁰³ İane Defteri, s.29.

Tablo 32: Merkez-i Vilayet Adliye Memurları Tarafından Yapılan Yardımlar¹⁰⁴

İsim	Kuruş	Para
İstinâf Mahkemesi Reisi Hilmi Bey	324	
İstinâf Müdde-i Umumisi Tevkif (yanlış yazılmış olmalı) Bey	200	
Merkez-i Bidayet Mahkemesi Ceza Reisi Üzeyir Bey	120	
İstinâf Baş Kâtibi Ahmed Efendi	108	
Bidayet Mahkemesi Hukuk Dairesi Aza Mülazımı Temel Efendi	108	
Bidayet Mahkemesi Hukuk Dairesi Baş Katibi Remzi Efendi	108	
Mukavelat Muhariri İbrahim Efendi	108	
İstinâf Mahkemesi Ketebesinden Cemil Efendi	60	
İstinâf Mahkemesi Azasından Karabet Efendi	60	
Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Aza Mülazımı Osman Bey	60	
İstinâf Mahkemesi Aza Mülazımı Sâfi Efendi	54	
Merkez Müdde-i Umumi Muavini Suad Bey	54	
İstinâf Mahkemesi Ketebesinden Temel Efendi	50	
Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Başkâtibi Mahmud Efendi	50	
Bidayet Mahkemesi Süvari Mübaşiri Mehmed Bey	50	
İstinâf Mahkemesi Azasından Hafız Zühdü Efendi	40	
İstinâf Mahkemesi Azasından İsmâil Hakkı Efendi	40	
İstinâf Mahkemesi Azasından Yanko Efendi	40	
İstinâf Müdde-i Umumi Muavini Hazmi Bey	40	
Bidayet Ceza Mahkemesi Azasından Babahıralambo Efendi	40	
İstinâf Mahkemesi Azâ Mülazımı Kadri Efendi	40	
Bidayet Mahkemesi Hukuk Dairesi Azasından Avram Efendi	40	
İstinâf Müdde-i Umumiliği Birinci Kâtibi Ahmed Efendi	40	
Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Azasından Osman Hilmi Efendi	30	
İstinâf Piyâde Mübaşiri Arif Efendi	30	
İstinâf Mahkemesi Ketebesinden Celâl Efendi	20	
İstinâf Mahkemesi Ketebesinden Hurşid Efendi	20	
İstinâf Mahkemesi Mukayyidi Celâl Efendi	20	
Bidayet Mahkemesi Süvâri Mübaşiri Vekili Hafız Süleyman Efendi	20	
Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Ketebesinden Ali Efendi	20	
Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Ketebesinden Şevki Efendi	20	
İstinâf Müdde-i Umumiliği İkinci Kâtibi Talat Efendi	20	
İstinâf Mahkemesi Süvari Mübaşiri Ardaş Efendi	15	
İstinâf Mahkemesi Ketebesinden Ali Rıza Efendi	12	20
Bidayet Mahkemesi Ceza Dairesi Mukayyidi Tefkik Efendi	10	
Merkez Müdde-i Umumiliği Birinci Kâtibi Mevlüd Efendi	5	
İstinâf Mahkemesi Ketebesinden Ali Nihat Efendi	108	

¹⁰⁴ İane Defteri, s.18,19.

Tablo 33: Trabzon Rûsumât Baş Müdriyeti Tarafından Yapılan Yardımlar¹⁰⁵

İsim	Kuruş	Para
Trabzon Rûsumât Baş Müdürü Besim Bey	108	
Muhasebe Baş Kâtibi Hakkı Bey	40	
Tahrîrât Baş Kâtibi Fehmi Bey	20	
Muhasebe Kâtibi Ahmed Efendi	5	
Tahrîrât Kâtibi Zühdü Efendi	10	
Muhasebe Kâtibi Hafız Fehmi Efendi	5	
Muhasebe Kâtibi Yusuf Efendi	5	
Tahrîrat Kâtibi Fehmi Efendi	10	
Muhasebe Kâtibi Hakkı Efendi	5	
Tahrîrat Kâtibi Kemâl Bey	10	
Tahrîrât Kâtibi Murâd Efendi	10	
İmâm Hüsnü Efendi	5	
Odacı Süleyman Ağa	2	20
Merkez Rûsumât Müdürü Mehmed Ali Bey	50	
Baş Kâtip Mehmed Bey	20	
Kimyâger Hasan Tahsin Efendi	10	
İkinci Kâtip Osman Efendi	10	
Beyannâme Muhâsibi Hasan Efendi	10	
Muhasebe Kâtibi Es'ad Efendi	10	
Muhasebe Kâtibi Neda'i Efendi	5	
Muhasebede Vekil Hüseyin Efendi	5	
Tahrîrât Kâtibi Mehmed Efendi	10	
Tahrîrât Kâtibi Sâlim Efendi	10	
İstimator Abidin Efendi	10	
İstimator Ali Rıza Efendi	10	
Sandık Emîni Ali Hikmet Efendi	20	
Ser Muayene Memuru Zikri Efendi	20	
Muayene Memuru Şükrü Efendi	10	
Muayene Memuru Arif Efendi	5	
Muayene Memuru Mustafa Niyazi Efendi	10	
Muayene Memuru Faik Efendi	10	
Muayene Memuru Hacı Salih Efendi	20	
Postahâne Memuru Celâl Efendi	10	
Manifesto Kâtibi Şâkir Efendi	5	
Manifesto Kâtibi İsmail Efendi	10	
Manifesto Kâtibi Tahir Efendi	10	
Anbar Memuru Kâmil Efendi	10	
Anbar Memuru Sâlih Efendi	10	
Anbar Kâtibi Ahmed Efendi	10	
Kapu Memuru Mâhir Efendi	10	
Kapu Mukayyidi Hasan Efendi	6	10
Salon Memuru Ali Efendi	5	

¹⁰⁵ İane Defteri, s.14,15.

Markator Ahmed Efendi	5	
İskele Kâtibi Edip Efendi	5	
Ser-Muhafaza Memuru Mustafa Efendi	6	10
Muhâfaza Memuru Sâlim Efendi	2	20
Muhâfaza Memuru Lâtif Efendi	5	
Muhâfaza Memuru Mustafa Nuri Efendi	2	20
Muhâfaza Memuru Musatafa Efendi	2	20
Muhâfaza Memuru İsmail Efendi	2	
Muhâfaza Memuru Çerkes Ali Efendi	5	
Muhâfaza Memuru Ahmed Can Efendi	5	
Yomra Muhâfaza Memuru Süleyman Efendi	5	
Kol Sandalı Reisi Mehmed Ağa	12	20
Komisyoncu Bervânet Besâyan Efendi	10	
Transit Müdürü İbrahim Efendi	20	
Baş Kâtip Râtib Efendi	15	
Muhasebe Kâtibi Halîl Efendi	10	
Anbar Memuru Fevzi Efendi	5	
Anbar Memuru Muavini Şakir Efendi	5	
Muayene Memuru Osman Efendi	8	
Muayene Memuru Rıza Efendi	10	
Kapu Memuru Ahmed Efendi	2	20
Kurşun Memuru Hayrullâh Efendi	2	20
Muhâfaza Memuru Ahmed Efendi	2	20
Rüsûmat Müdüriyeti Hammal Başısı Mehmed Efendi ile Muavini ve Onbaşlıları ve Refâkatlarında bulunan hammallar tarafından	432	

Tablo 34: Vilayet Maarif İdaresinden Yapılan Yardımlar¹⁰⁶

İsim	Kuruş
Vilayet Maarif Müdürü Musa Efendi	50
Vilayet Maarif Müfettişi Servet Efendi	54
Maarif Hesap ve Tahrirat Kâtibi Mehmed Efendi	20
Mekatib-i İbtidaiye Müfettişi Hafız Mahmud Efendi	20
Maarif Ketebesinden İbrahim Efendi	10
Maarif Ketebesinden Hasan Efendi	10

¹⁰⁶ İane Defteri, s.32,33.

Tablo 35: Trabzon Mekteb-i Sultânî Personeli Tarafından Yapılan Yardımlar¹⁰⁷

İsim	Kuruş	Para
Mekteb-i Sultani Müdürü Yervânî Efendi	100	
Dâhiliye Müdürü Osman Efendi	60	
Tahrîrât Katibi Mustafa Efendi	45	
Anbâr Memuru Hafız Şükrü Efendi	25	
Ulum-ı Riyaziye Muallimi Nedim Efendi	50	
Ulum-ı Riyaziye Muallimi Mustafa Efendi	100	
Ulumu Tabiiyye Muallimi Osman Efendi	60	
Hikmet Muallimi Yusuf Ziya Efendi	40	
Kimyâ Muallimi Gonkiyanos Efendi (İki Defa)	40	
Edebiyat Muallimi Alaaddin Bey	20	
Türkçe Muallimi Zühtü Efendi	40	
Ulum-ı Diniyye Muallimi Hafız Mesut Efendi	100	
Arabî Muallimi Hacı İbrahim Cudi Efendi	25	
Fransızca Muallimi Arman Keron Efendi	40	
Fransızca Muallimi Mehmed Hamdi Efendi	100	
Muid Karakîn Efendi	10	
Muid Anyas Efendi	10	
Tarih Muallimi Safa Bey	50	
Coğrafya Muallimi Remzi Efendi	25	
Malumat-ı Kanuniyye Muallimi Vekili Salih Zeki Efendi	40	
İngilizce Muallimi Mihâil Efendi	50	
Farsi Muallimi Zühtü Efendi	40	
Jimnastik Muallimi Hüseyin Efendi	40	
Resim Muallimi Serkiz Efendi	25	
Hat Muallimi Abdullâh Efendi	25	
Ser Mubassır Aleko Efendi	40	
Mubassır Mehmed Efendi	12	20
Mubassır Ömer Efendi	20	
Mubassır Hasan Efendi	15	
Mubassır Ahmed Efendi	15	
Mubassır Kazım Efendi	15	
İmam Şakir Efendi	5	
Tabib Hasan Tahsin Efendi	10	
Ser Hademe Ali Efendi	12	20
Aşçı Manuk Ağa	10	
Aşçı Muavini Mehmed Ağa	2	20
Aşçı Yamağî Şükrü Ağa	1	10
Hademe Mustafa Ağa	10	
Hademe Dursun Ağa	5	
Hademe Süleyman Ağa	2	20
Hademe Reşit Ağa	2	20
Hademe Nuri Ağa	5	
Hademe Mehmed Ağa	6	10

¹⁰⁷ İane Defteri, s.20,21.

Hademe Rahmi Ağa	2	20
Hademe Dimitri Ağa	10	
Hademe Ahmed Ağa	6	10
Hastahane Memuru Hasan Efendi	7	20
Bahçivan Dimitri Ağa	30	
Bahçivan Muavini Hacı Mustafa Efendi	20	
Saatçi Hacı Mahmud Efendi	25	
Bekâr-zâde Hacı Hüseyin Efendi	47	10

Tablo 36: Trabzon Askeri Rüşdiyesi Memur ve Muallimleri Tarafından Yapılan Yardımlar¹⁰⁸

İsim	Kuruş
Müdür Vekili Yüzbaşı Hüseyin Efendi	30
Arabî Muallimi Hoca Tevfik Efendi	40
Kavaid Muallimi Hoca Cudi Efendi	20
Farisî Muallimi Hoca Zühdi Efendi	20
Kavaid Muallimi Hoca Mehmet Hamdi Efendi	20
Riyaziye Muallimi Hoca Yüzbaşı Nedim Efendi	30
Hüsn-i Hat Muallimi Hoca Abdullah Efendi	20
Dâhiliye Memuru Mülazım-ı Evvel Nafiz Efendi	15
Fransızca Muallimi Mülazım-ı Evvel Cemil Efendi	15
Resim Muallimi Mülazım-ı Evvel Hüseyin Efendi	15
Dâhiliye Memuru Mülazım-ı Sani Muhsin Efendi	15

Tablo 37: Trabzon Fırka-i Askeriyesinden Yapılan Yardımlar¹⁰⁹

İsim	Kuruş
Trabzon Redif Fırkası Kumandanı Mirliva Abbas Paşa	108
Trabzon Redif Fırkası Erkan-ı Harp Reisi Binbaşı Vahid Bey	70
Trabzon Redif Fırkası Ahz-ı Asker Nazırı Alay Kâtibi Zekai Efendi	54
Trabzon Redif Fırkası İdare Reisi Alay Kâtibi Osman Efendi	20
Trabzon Redif Fırkası Erkan-ı Harbine Mülhak Mülazım-ı Evvel İhsan Efendi	40
Trabzon Redif Fırkası Sevkiyatta Yüzbaşı Karaferyeli Ahmed Efendi	40
Trabzon Redif Alay Kumandanı Miralay Mesud Bey	108
Trabzon Redif Taburu Kumandanı Binbaşı Ahmed Vefik Efendi	70
Trabzon Redif Taburu Tüfenkçisi Ferhad Usta	10
Trabzon Redif Taburu Depo Memuru Ahmed Hamdi Efendi	20
Trabzon Redif Taburu Muavini Hakkı Efendi	20
Trabzon Redif Taburu Depo Çavuşu Mehmed Efendi	10
Trabzon Redif Taburu birinci bölük Yüzbaşı Dursun Efendi	40
Trabzon Redif Taburu birinci bölük Mülazım-ı Sani İbrahim Efendi	30
Trabzon Redif Taburu ikinci bölük Yüzbaşı Ahmed Sedat Bey	40
Trabzon Redif Taburu üçüncü bölük Yüzbaşı Mustafa Efendi	40
Trabzon Redif Taburu üçüncü Mülazım-ı Evvel Nazım Efendi	30
Trabzon Redif Taburu dördüncü Yüzbaşı Hamid Efendi	40
Trabzon Redif Taburu dördüncü Mülazım-ı Sani Hacı Ömer Efendi	30

¹⁰⁸ İane Defteri, s.30.¹⁰⁹ İane Defteri, s.29.

Tablo 38: Trabzon'da Ârâm-saz Seksen Yedinci Alayın İkinci Taburu Ümera ve Zabitanı Tarafından Yapılan Yardımlar¹¹⁰

İsim	Kuruş	Para
Miralay Mehmed Ali Bey	84	
Binbaşı Kâzım Bey	63	
Doktor Kol Ağası Hüseyin Bey	52	20
Misafir Kol Ağası Ömer Efendi	28	10
Tabur İmamı Mehmed Hilmi Efendi	31	20
Tabur Kâtibi Nazım Efendi	31	20
Yüzbaşı Zakir Bey	42	
Misafir Yüzbaşı Salih Efendi	42	
Yüzbaşı Said Efendi	42	
Yüzbaşı Nuri Efendi	42	
Yüzbaşı İbrahim Efendi	42	
Mülazım-ı Evvel Sabri Bey	21	
Mülazım-ı Evvel Ömer Efendi	21	
Mülazım-ı Evvel Vehbi Efendi	21	
Mülazım-ı Sani Hamdi Efendi	21	
Mülazım-ı Sani Ali Rıza Efendi	10	20
Mülazım-ı Sani Edip Efendi	10	20
Mülazım-ı Sani Fâik Efendi	21	
Mülazım-ı Sani Ferid Efendi	21	
Mülazım-ı Sani Sabri Ağa	21	
Mülazım-ı Sani Kemal Efendi	21	
Mülazım-ı Sani Hurşid Efendi	21	
Tüfenççi Abdurrahman Efendi	21	
Eczâcı Yüzbaşısı Cemil Efendi	21	
Misafir Tabib Yüzbaşısı Fazıl Efendi	21	

Tablo 39: Vilayet Jandarma Ümera ve Zabitanı Tarafından Yapılan Yardımlar¹¹¹

İsim	Kuruş
Jandarma Heyet-i Teftişiyeye Reisi Miralay Osman Senasi Bey	108
Yüzbaşı Asaf Bey	108
Yüzbaşı Nuri Bey	108
Merkez Jandarma Tabur Kumandanı Tevfik Bey	50
İdare Emni Zeynel Abidin Efendi	25
Tabur Kâtibi Hacı Hasan Efendi	20
Depo-yı Umumi Müdürü Binbaşı Necati Bey	108
Depo-yı Umumi Müdür Muavini İdare Emni Celâl Bey	40
Depo-yı Umumi Kâtibi Salih Efendi	20
Posta Kumandanları Mektebi Müdürü Yüzbaşı İsmail Hakkı Efendi	40
Posta Kumandanları Mektebi Muallimi Necmeddin Efendi	10

¹¹⁰ İane Defteri, s.11.¹¹¹ İane Defteri, s.21-22.

Merkez Bölük Kumandanı Sabri Bey	20
Mülâzım-ı Evvel Mahmud Bey	20
Mülâzım-ı Evvel Fehmi Efendi	20
Mülâzım-ı Sâni Hayri Efendi	20
Mülâzım-ı Sâni Faik Efendi	20

Tablo 40: Polis Müdüriyeti'nden Yapılan Yardımlar¹¹²

İsim	Kuruş
Polis Müdürü Sakî Bey	108
Komiser-i Sani Mehmed Bey	54
Meydan Komiseri Rauf Efendi	50
Komiser Muavini Salim Efendi	40
Komiser Muavini Hâlis Bey	30
Komiser Muavini Hüseyin Efendi	30
Komiser Muavini Yusuf Efendi	20
Komiser Muavini İlyâs Efendi	20
Merkez Polis Memurlarından Hamdi Efendi	15
Merkez Polis Memurlarından Saki Bey	10
Merkez Polis Memurlarından Mehmed Temel Efendi	10
Merkez Polis Memurlarından Hüseyin Efendi	10
Tekfûr Çayır Polis Memuru Mustafa Bey	10
Eksotâ Polis Memuru Hasbi Efendi	10
Mumhane Önü Polis Memuru Hüseyin Hüsni Efendi	20
Mumhane Önü Polis Memuru Hüseyin Şevket Efendi	20
Uzun Sokak Polis Memuru Ahmed Şükrü	10
Meydan Polis Memuru Halim Efendi	20
Meydan Polis Memuru Korgin Efendi	20
Meydan Polis Memuru Mahmud Efendi	10
Meydan Polis Memuru Hamdi Efendi	10
Meydan Polis Memuru Salih Safvet Efendi	10
İskele Polis Memuru Mehmed Fevzi Efendi	30
İskele Polis Memuru Mehmed Namık Efendi	10
Çömlekçi Komiser Muavini Vekili Mehmed Temeli Efendi	10
Çömlekçi Polis Memuru Tahir Efendi	20
Değirmendere Polis Memuru Gorgor Efendi	10
Kuruçesme Polis Memuru Ahmed Şükrü Efendi	10
Boztepe Polis Memuru Said Efendi	10
Boztepe Polis Memuru İhsan Efendi	10
Yenicuma Polis Memuru Hafız Ali Rıza Efendi	10
Polis Memurlarından Hafız Hüseyin Efendi	10
Polis Komiserlerinden Hakkı Efendi	20

¹¹² İane Defteri, s.17.

Tablo 41: Rize Taburu Ümera ve Zabitanı Tarafından Yapılan Yardımlar¹¹³

İsim	Kuruş
Tabur Kumandanı İbrahim Bey	108
Hesap Memuru Fuad Efendi	108
1. Bölük Yüzbaşısı Hulusi Beğ	150
2. Bölük Yüzbaşısı Sami Bey	108
3. Bölük Yüzbaşısı Cavid Efendi	54
4. Bölük Yüzbaşısı Şevki Efendi	80
Depo memuru Mülazım-ı Evvel Tevfik Efendi	75
3. Bölük Mülazım-ı Sânisî Hasan Efendi	50
Tüfenkçi Osman Usta	40

Tablo 42: Tabip ve Eczacılar Tarafından Yapılan Yardımlar¹¹⁴

İsim	Kuruş	Para
Belediye Tabib-i Evveli Yanko Efendi	32	20
Belediye Tabib-i Sanisi Leon Efendi	32	20
Eczâcı Çırakyan Karabet Efendi	25	
Eczâcı Çırakyan Dikran Efendi	25	
Eczâcı Sürmeliyan Karabet Efendi	25	
Eczâcı Eksenofof Efendi	25	
Eczâcı Sürmeliyan İstapan Efendi	20	
Eczâcı Sürmeliyan Vartanis Efendi	12	30
Eczâcı Yanko Kaloras Efendi	25	
Eczâcı Ömer Efendi	30	

Tablo 43: Trabzon Karantina İnspektörlüğünden Yapılan Yardımlar

İsim	Kuruş
Trabzon Karantina İnspektörü Pompor Efendi	150
Trabzon Karantina Kâtibi Ahmed Namık Efendi	80
Trabzon Karantina Kâtibi Muavini Canik Efendi	20
Trabzon Karantina Yazıcısı Jak Efendi	20
Trabzon Karantina Baş Gardiyanı Mehmed Ağa	10
Trabzon Karantina Gardiyanı Salih Ağa	10
Trabzon Karantina Gardiyanı İsmail	10

¹¹³ İane Defteri, s.11.¹¹⁴ İane Defteri, s.19.

Tablo 44: Trabzon Ziraat Banka Şubesi Memurluğundan Yapılan Yardımlar

İsim	Kuruş	Para
Şube Memuru Hasan Lütfi Bey	20	
Muavin Halil Efendi	10	
İkrazat Mukayyidi İbrahim Efendi	7	20
Yevmiye Mukayyidi Yaşar Efendi	2	20
Vezne Mukayyidi Simon Efendi	2	20
Evrak Mukayyidi Sabri Efendi	5	
Odacı İhsan Efendi	2	

Tablo 45: Trabzon Düyun-u Umumiye Baş Müdüriyetinden Yapılan Yardımlar

İsim	Kuruş	Para
Trabzon Düyun-u Umumiye Baş Müdürü Ahmed Raif Efendi	60	
Ser Müfettiş Rişar Vigori Efendi	50	
Muhasebe Baş Kâtibi Burhanettin Efendi	50	
Tahrirat Baş Kâtibi İbrahim Rıfat Efendi	20	
Gümrük resm-i munzam Memuru Andon Efendi	59	20
Gümrük resm-i munzam Kâtibi Ali Bey	10	
Muhasebe Refik-i Evveli Ali Rıza Efendi	10	
Sandık Emni Hafız Hamdi Efendi	20	
Aşar Kâtibi Setrak Efendi	20	
Sandık Muavini Sami Efendi	10	
Muhasebe Refik-i Sanisi Rahmi Efendi	10	
Muhasebe Mukayyidi Ali Galib Efendi	20	
Muhasebe Refik-i Salisi Mithat Efendi	20	
Tahrirat Kalemi Refik-i Evveli Ali Rıza Efendi	20	
Tahrirat Mukayyid-i Evveli Cemal Bey	10	
Tahrirat Refik-i Sanisi Hafız İsmail Efendi	10	
Muhasebe Kalemi Varidat-ı Cedide Kâtibi Hakkı Efendi	10	
Muhasebe Kâtibi Kâmil Efendi	10	
Tahrirat Kalemi Mübeyyiz-i Evveli Arif Efendi	5	
Tahrirat Kalemi Mübeyyiz-i Sanisi Asım Efendi	5	
Tahrirat Kalemi Mukayyid-i Sanisi Şevki Bey	5	
Muhasebe Evrak Kâtibi Emrullah Efendi	5	
Muhasebe Yevmiye Kâtibi Aleksan Efendi	5	
Muhasebe Tezkere Kâtibi Rıfat Efendi	10	
Refiki Remzi Efendi	7	20
Çömlekçi Anbar Memuru Ahmed Nuri Efendi	10	
Mumhane Önü Anbar Memuru Ali Rıza Efendi	10	
İstimator Ohanes Efendi	3	
Sevk Memuru Bedros Ağa	5	
Süvari Tahsildarı Osman Çavuş	7	20
Elagosa Aşar Kâtibi Hakkı Efendi	5	
Mumhane Önü Aşar Kâtibi Ömer Efendi	2	20

Piyade Kolcusu Abdullah Ağa	5	
Piyade Kolcusu Hasan Çavuş	5	
Piyade Kolcusu Hasan Efendi	5	
Piyade Kolcusu Rahmi Efendi	5	
Piyade Kolcusu Kazım Efendi	2	
Piyade Kolcusu Receb Ağa	5	
Piyade Kolcusu Mehmed Çavuş	5	
Piyade Kolcusu Aziz Ağa	5	
Piyade Kolcusu Ahmed Ağa	5	
Piyade Kolcusu Keleş Hüseyin Ağa	2	20

Tablo 46: Diğer Kurumlardan Yapılan Yardımlar¹¹⁵

İsim	Kuruş	Para
Sürmene İttihat ve Terakki Cemiyetince toplanıp tüccardan Kefeli-zâde Hacı Hafız Mahmut Efendi vasıtasıyla komisyona ulaştırılan	1237	20
Merkez Vilayet Memurin-i Maliye ve Tahsiliyesi namına olarak Vilayet Defterdarlığından	897	30
Trabzon Reji memurları tarafından toplanıp Reji Baş Müdüriyetinden ulaştırılan	826	
Trabzon Posta -Telgraf memurları tarafından	404	20
Trabzon Liman Riyasetinden gönderilen	108	
Bank-ı Osmanî Trabzon şubesi memurları tarafından gönderilen	95	
İktisat Şirketi tarafından	108	

Tablo 47: Aile Şirketleri Tarafından Yapılan Yardımlar¹¹⁶

İsim	Kuruş	Para
İsbero Papadopulo ve Sandalidi Biraderler	108	
Nemli-zâde biraderler	2700	
Velisaridi Biraderler	400	
Hacı Hamdi Efendi-zâde Hacı Tevfik Efendi ve Biraderleri	648	
Çukadar-zâde Hacı Süleyman Efendi ile Şeriki Molla Hasan-zâde Genç Ağa ve Biraderleri	756	
Mahohyan Biraderler	357	
Fostropulo Biraderler	540	
Çakmakçızâde Biraderler	540	
Hacı Molla-zâde Biraderler	540	
Hacı Dursun Efendi-zâde Biraderler	216	
Ekşioğlu Biraderler	324	
Kalpalcı Biraderler	189	
Hamami-zâde Biraderler	108	
Medaksa Biraderler	108	

¹¹⁵ İane Defteri, s.3, 6, 7, 27,32.¹¹⁶ İane Defteri, s.1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 22, 23.

Kalyoncu-zâde Biraderler	324	
Kazancidi Biraderler	94	20
Çulha-zâde Biraderler	1080?	
Çenberci Aleksiyyu Biraderler	40	
Osib Barkentanyan Biraderler	45	
Bağdacı-zâde Biraderler	62	20
Şehristan Oğlu Biraderler	60	
Bilidi Biraderler	12	20
Kukas Biraderler	10	
Muziri Biraderler	20	
Kukas Biraderler	10	
Pavli Biraderler	20	
Bilidi Biraderler	12	20

Tablo 48: Lahika (Ek)

İsim	Kuruş	Para
Yemenici esnafı namına Kemal Efendi yediyle (23 Teşrinievvel sene 327)	1152	15
Meşveret gazetesi müdürü Naci Efendi yediyle (29 Teşrinievvel sene 327)	114	20
Meşveret gazetesi müdürü Naci Efendi yediyle (29 Teşrinievvel sene 327)	461	30
Meşveret gazetesi müdürü Naci Efendi yediyle (3 Teşrinisani 327)	1495	28
Osmanlı Dram Kumpanyası müdürü Salim Efendi yediyle (6 Teşrinisani 327)	526	08
Meşveret gazetesi müdürü Naci Efendi yediyle (6 Teşrinisani 327)	102	24
Hafız Mehmed Efendi yediyle (6 Teşrinisani 327)	89	30
Meşveret gazetesi müdürü Naci Efendi yediyle (6 Teşrinisani 327)	83	05
Meşveret gazetesi müdürü Naci Efendi yediyle (23 Teşrinisani 327)	419	20
Meşveret gazetesi müdürü Naci Efendi yediyle (23 Teşrinisani 327)	237	30
Cuma-yı zir Mahallesi ahali namına (28 Teşrinisani 327)	2090	
Vilayet Sıhhiye Müfettişi Abdülkerim Efendi tarafından (3 Kanunievvel 327)	100	
Ayafilibo Mahallesi ahali tarafından (5 Kanunievvel 327)	869	22
Meşveret Gazetesi müdürü Naci Efendi yediyle (6 Kanunievvel 327)	12	
Merkez Vilayet naibi Ömer Lütfi Efendi ile Mahkeme-i Şeriye ketebe ve hademesi ve Eytam Müdürü tarafından (30 Kanunievvel 327)	254	25

